ORTODOKSİA

AHLÂKÎ VE DİNÎ RESALE

İMTİYAZ SAHİBİ: HRİSTOPOLİS MİTROPOLİTİ
MELETİOS LUKAKİS

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Tahta Minare Vodina Sokağı No. 42

ΕΤΟΣ ΙΘ΄ — 1944

ORTODOKSİA
AHLÂKİ VE DİNİ RESALE
Müdürü mes'ul
MELETİOS LUKAKİS
Mahal idare
Tahta Minare, Vodina Sokağ 42
İstanbul — Fener

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΘ΄. — ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1944 — ΤΕΥΧΟΣ 1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

Η ΔΙΝΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙ ΑΥΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΣΚΕΨΙΣ

Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ Αὐτοκράτωρ Μάρκος Αὐρήλιος (161-180) ἀνῆκεν, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν στωϊκὴν φιλοσοφικὴν αἵρεσιν. Δὲν ἦτο ὅμως ἀποκλειστικός, καθὼς καὶ καθόλου ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία. Ἡ σωκρατικὴ ἰδέα περὶ ἀρετῆς, ἡ φιλόσοφος θεωρία τοῦ Ἡρακλείτου ὅτι «***πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει***», ἦσαν ἀπὸ τὰς πεποιθήσεις ἐκείνας ποὺ κατέκλυζαν περισσότερον τὴν εὐσεβῆ καὶ εὐαίσθητον καρδίαν του, παρὰ τὴν φιλόσοφον διάνοιάν του. Ἡ ζωὴ καὶ ὁ χρόνος διαρκῶς ἀπησχόλουν τὴν ἐσωτερικήν του ὕπαρξιν· τοῦ ἔδιδον ἀφορμὴν μεγαλυτέρας ἐσωτερικῆς περισυλλογῆς, περισσοτέρας προσοχῆς «εἰς ἑαυτόν».

«Ποταμὸς καὶ ῥεῦμα ὁρμητικὸν» «βίαιον» ὁ αἰών. Τὰ συμβάντα τῆς ζωῆς μὲ ταχύτητα περνοῦν ἀπὸ ἐμπρός μας. Ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι ἄνθρω-

ποι διὰ τὴν παράστασιν τῆς ταχύτητος τοῦ χρόνου καὶ τῶν γεγονότων τῆς ζωῆς, ἀφίνομεν τὴν εἰκόνα τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἡρακλείτου καὶ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, καὶ στρεφόμεθα πρὸς τὴν ταχύτητα τῆς συνεχοῦς ἀλληλοδιαδοχῆς τῶν παραστάσεων μιᾶς κινηματογραφικῆς ταινίας. Ποῦ καὶ πόσον εἶναι τὸ παρόν; Πρὶν νὰ τὸ συλλάβωμεν ἀκέραιον, μᾶς φεύγει. Ποῦ εἶναι τὸ παρελθόν; Μέσα εἰς τὰ βιβλία ὅπου γράφονται οἱ βίοι τῶν ἐθνῶν ἢ τῶν μεγάλων προσωπικοτήτων; Ὄχι· αὐτὸ ἐδῶ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦμεν ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐννοίας καὶ τῆς οὐσίας τοῦ χρόνου ἐδῶ εἶναι τὸ πῶς διατίθεται ὁ νοῦς μας, ἡ φαντασία μας, ὅλη ἡ ἐνδόμυχος ὕπαρξίς μας ὅταν συλλογιζώμεθα ἢ βλέπωμεν μὲ τὸ νοερόν μας ὄμμα τὰς μονάδας, τὰς δεκάδας, τὰς ἑκατοντάδας, τὰς χιλιάδας τῶν ἐτῶν ποὺ πέρασαν. Μᾶς φαίνονται ὅλα ἕνα ἄθροισμα στιγμῶν, ἀκαριαίων χρονικῶν σημείων, σὰν τὸ παρὸν ποὺ μόλις, ὡς εἶπον, τὸ συλλαμβάνομεν καὶ χάνεται, ἢ καὶ ποὺ μᾶς φεύγει πολλὲς φορὲς ἀσύλληπτον. Μᾶς φαίνεται λοιπὸν ὅλον τὸ ἄθροισμα τῶν ἐτῶν, τῶν γεγονότων τοῦ παρελθόντος, ἄθροισμα μηδενικῶν. Ἑπομένως μηδέν!! Καὶ τὸ μέλλον; Καὶ αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, κατὰ τὴν ἰδίαν ἀνθρωπίνην μέθοδον τῆς καταμετρήσεως, θὰ εἶναι ἕνα μηδέν.

Εἰς αὐτὸ κατέληξεν ἡ μελαγχολικὴ φιλοσοφία τοῦ εἰρημένου Ρωμαίου φιλοσόφου καὶ αὐτοκράτορος ποὺ τόσον ἐμελέτησε τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν καὶ γλῶσσαν ὥστε προετίμησε νὰ γράψῃ τὰς φιλοσόφους, ἐπὶ τῆς ζωῆς σκέψεις του εἰς τὴν ἀθάνατον ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Εἰς τὸ ἴδιον μελαγχολικὸν συμπέρασμα ἔφθασε πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου καὶ ὁ σοφὸς Σολομών, ζυγίσας ὅλα τὰ ἀνθρώπινα καὶ μετρήσας τὸν χρόνον, παρόν, παρελθὸν καὶ μέλλον, καὶ χύσας καὶ ἀναμίξας τὰ δύο —παρελθὸν καὶ μέλλον—εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν χοάνην, παραλείψας δὲ τὸ παρὸν ὡς ἄστατον καὶ ἀκαριαῖον καὶ σχεδὸν ἀνύπαρκτον. «Τί τὸ γεγονός; αὐτὸ τὸ γενησόμενον· τί τὸ πεποιημένον; αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον» (Ἐκκλησιαστὴς α.).

Τί μᾶς διδάσκουν αἱ σκέψεις αὐταὶ ποὺ μᾶς φέρει εἰς τὸν νοῦν ἡ ἀρχὴ τοῦ νέου ἔτους, ἡ ἀρχὴ μιᾶς στροφῆς ἑνὸς τροχοῦ ποὺ διαρκῶς στρέφεται μέσα εἰς ἕνα χάος τὸ ὁποῖον συνηθίσαμεν κατὰ συνθήκην νὰ ὀνομάζωμεν χρόνον;

Τὴν ἀπάντησιν θὰ δώσῃ ὁ αὐτὸς Ρωμαῖος φιλόσοφος, εἰς τὸν ὁποῖον —καθὼς καὶ εἰς πολλοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους— κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Τερτουλλιανοῦ ὑπῆρχε «ψυχὴ κατὰ φύσιν (φυσικῶς) χριστιανική» (anima naturaliter christiana)· «τὸ μετ' ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης . . . διαβιοῦν», τὸ ἐπιδιώκειν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κάμουν τὸν ἄνθρωπον «δίκαιον, σώφρονα, ἀνδρεῖον, ἐλεύθερον».[1])

---

[1]) Μάρκου Αὐρηλίου τῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλία δώδεκα ΣΤ. 37, Η. 1.

Τὰ ἴδια ἐξέφρασε καὶ ὁ Σολομὼν ὅταν ἐπέρανε τὴν μελαγχολικήν του φιλοσοφίαν μὲ τὰ λόγια· «τὸν Θεὸν φοβοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλαττε· ὅτι τοῦτο πᾶς ὁ ἄνθρωπος». (τέλος Ἐκκλησιαστοῦ).

Τὴν ἰδίαν ἠθικὴν ἔννοιαν διετύπωνε καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ὅταν εἰς μίαν τῶν ὁμιλιῶν του εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἐμέτρα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν χριστιανικὴν αὐτοῦ χρῆσιν. «Ἡ ζωὴ μακρά, οὐ παρὰ τὸ πολλὰ ζῆν ἔτη, ἀλλὰ παρὰ ***τὸ εἰς δέον κεχρῆσθαι τῇ ζωῇ***».

Μὲ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ χρόνου ὁ ἄνθρωπος ὁδηγεῖται πρὸς τὰς ἀβύσσους τοῦ Ἀπείρου· ἐκεῖ εἰς τὸ Ἄπειρον, εἰς τὸ Αἰώνιον καὶ Τελειότατον καὶ Παντοδύναμον Ὂν σταματᾷ διὰ νὰ ζήσῃ νοερῶς εἰς ἄλλον κόσμον ὅπου δὲν ὑπάρχει μέτρον, δὲν ὑπάρχει ὅριον, δὲν ὑπάρχουν πράγματα ποὺ μετροῦνται, πεπερασμένα, καὶ τὰ ὁποῖα θεωρῶν καὶ μελετῶν ὁ ἄνθρωπος βυθίζεται εἰς τὴν λύπην, τὴν μελαγχολίαν. Ἐκεῖ εὑρίσκει τὸν Θεόν, τὸν δημιουργὸν καὶ προνοητὴν τοῦ παντός, ἀνοίγει εἰλικρινῶς τὴν ψυχικήν του ὕπαρξιν καὶ πρὸ τῆς ἀπείρου δόξης, τῆς ὁποίας εἶναι ἀμυδρά εἰκών, κράζει τὸ δαυϊτικὸν «χορτασθῆναί με ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν σου.»

Ἡ θεωρία τῆς ταχύτητος, τοῦ ροῦ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἐμπερικλειομένης μέσα εἰς τὸν χρόνον βραχυτάτης ζωῆς μας, μᾶς κάμνει ταπεινόφρονας. Ἄνθρωπος καὶ μάλιστα χριστιανός, τοῦ ὁποίου ἡ σκέψις καὶ ἡ φαντασία ἀνυψώνονται πρὸς τοιαῦτα αἰθέρια ὕψη, βλέπει τὰ ἐπίγεια πράγματα, τὸν πλοῦτον, τὴν ἰσχύν, τὴν δόξαν καὶ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ἐκεῖνα διὰ τὰ ὁποῖα καυχῶνται συνήθως οἱ ἄνθρωποι, τὰ βλέπει ὡς σκιάς, ὡς παιγνίδια, καὶ πολλὲς φορὲς παιγνίδια ἐπικίνδυνα διὰ τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν καὶ ἠθικήν μας ὕπαρξιν.

Μόνον οἱ εἰς τοιαῦτα ὕψη ἀναβαίνοντες καὶ μὲ τὸ φιλοσοφικὸν καὶ χριστιανικὸν μέτρον μετροῦντες τὸν χρόνον, τὴν ζωὴν καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς ζωῆς των, αὐτοὶ καὶ μόνον αὐτοὶ ἀντιλαμβάνονται πλήρως τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ «ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ . . . καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστί».

† Ὁ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ εἶναι κτισμένη ἐπάνω εἰς βράχον, καὶ δι' αὐτὸ δὲν κινδυνεύει νὰ πέσῃ ἀπὸ τὰς θυέλλας καὶ τοὺς ἀνέμους. Εἶναι ἡ 'Εκκλησία ἡ ἀποστολική, ἡ ἁγία, ἡ καθολική, ἡ μία. Βλέμμα ἀνασκοπικὸν θὰ μᾶς δώσῃ κἄτι ἀπὸ τὸ φῶς της, κἄτι ἀπὸ τὴν ἁρμονίαν της, θὰ μᾶς δώσῃ οἰκοδομήν.

* * *

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ

Ἡ 'Ορθοδοξία ἤντλησεν ἀπὸ τοὺς 'Αποστόλους καὶ ἀπὸ τοὺς λαούς της τὰ μεγάλα προσόντα τῆς ἁπλότητος, τῆς καθαρότητος, τῆς ταπεινοφροσύνης, πράγματα τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ὑλικὸν τῆς ἀνωτέρας ζωῆς, ἡ δίψα τῆς τελειότητος, τὰ πτερὰ τοῦ ἀνθρώπου. Παρομοία πρὸς τὴν ζωὴν τῶν 'Αποστόλων εἶναι καὶ ἡ ζωὴ τῆς 'Ορθοδοξίας, ἁπλῆ, καθαρά, ὥριμη, ἀρεστὴ εἰς τὸν Θεόν. Καθαρά, ἁπλῆ, ὥριμη ἀπὸ τὴν προσπάθειαν, τὴν ἐργασίαν, τὴν πενίαν, τὴν ἀναμονήν. Ἡ νύκτα ἀνάπτει ἄστρα, ἡ πενία λυχνάρι εἰς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς, καὶ ἡ ἐργασία οἰκοδομεῖ. Αἱ κακαὶ ἡμέραι φωτίζονται μὲ τὸ φῶς τῶν καλῶν ἡμερῶν ποὺ θὰ ἔλθουν. Καὶ δι' αὐτὸ ἡ 'Ορθοδοξία ἔγινεν, ὡσὰν τοὺς 'Αποστόλους, ἔνδοξος, ἡρωϊκή, ἁγία. Εἶναι ἀποστολική, διότι ἐδέχθη τὸν Χριστὸν ἀπὸ τοὺς 'Αποστόλους, καὶ ἔγινεν ὁμοία πρὸς αὐτούς, ἀξία τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ.

ΑΓΙΑ

Ἡ 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία εἶναι ἁγία μὲ τὴν ἐσωτερικότητά της καὶ τὴν ἀγάπην της, ποὺ τὴν κάμνει νὰ ὁμοιάζῃ ὄχι τὴν Μάρθαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ τὴν Μαρίαν. Ὡσὰν αὐτὴν εἶναι καθημένη εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀκούει τοὺς λόγους του, τὸ θεῖόν του θέλημα, τὸ σχέδιον τὸ ὁποῖον ἔχει διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ δι' ἕνα ἕκαστον ἀπὸ ἡμᾶς. Εἶναι ἁγία μὲ τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων της καὶ τῶν καθαρμῶν τῶν γενεῶν καὶ τῶν αἰώνων. Εἶναι ἁγία μὲ τοὺς ἐρημίτας της καὶ τοὺς ἁγίους της, τοὺς ἱεραποστόλους, ποὺ μετέβαλαν κάθε ποταμὸν εἰς 'Ιορδάνην. Τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ εὕρωμεν τὸν δρόμον ὁ ὁποῖος φέρει πλησίον του. Τὸ πλάσμα πρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν δημιουργόν του. Καὶ τὸ μεγάλο πρόβλημα εἶναι νὰ περάσωμεν ἀπὸ τὴν σκέψιν εἰς τὰ πράγματα, εἰς τὴν ἀντικειμενικότητα τῆς θελήσεως. Ἡ ζωὴ τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας εἶναι γεμάτη ἀπὸ τοιαύτας μαγικὰς παλμικὰς δονήσεις.

ΚΑΘΟΛΙΚΗ

Τὸ πνεῦμα τῆς Ὀρθοδοξίας δύναται ν' ἀνακαινίσῃ καὶ ν' ἀνανεώσῃ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Εἶναι ἡ πνοὴ τὴν ὁποίαν στέλλει ὁ Θεός, εἶναι πνεῦμα ἀνακαινιστικόν. Ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ὁδός, ἡ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη, πρὸς τὴν παγκόσμιον Ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν ἑνότητα. Ἡ ἀλήθειά της εἶναι ὄχι παρακαταθήκη, ἀλλὰ ζωὴ καὶ ἀνακαίνισις. Ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην δὲ ζωὴν ἐξάγει τελειότητα ὅμοια μὲ ὅ,τι γίνεται σήμερα ἀπὸ τὰ νερὰ τῶν ποταμῶν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνάγουν ἠλεκτρισμόν, φωτισμόν, κίνησιν, πλοῦτον, ζωήν. Εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν κάθε ὕπαρξις μεταμορφουμένη περνᾷ ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῆς πνευματικῆς δουλείας εἰς κατάστασιν ἐνδόξου πνευματικῆς ἐλευθερίας.

Ἡ Ὀρθοδοξία προσανατολίζει τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν πρὸς εἰρηνικὴν καὶ γόνιμον συνεργασίαν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ μετέχουν ὅλοι: ὁ πολιτικός, ὁ κληρικός, ὁ διανοούμενος καὶ ὁ ταπεινὸς ἄνθρωπος. Δὲν θεωρεῖ οὐτοπίαν τὸ γεγονός: Ὁ ἕνας δι' ὅλους, καὶ ὅλοι διὰ τὸν ἕνα. Θεωρεῖ τὴν ἀδιαφορίαν ὡς προδοσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς προδοσίαν τῶν εὐθυνῶν μας. Ἡ ἀδιαφορία ἔφερε τὴν καταστροφὴν εἰς τὸν κόσμον, τὴν πεῖναν εἰς τὸν πλησίον, τὴν διαφθορὰν εἰς τὰ παιδιά μας. Ἂν δὲν εἴμεθα μὲ τὸν Χριστόν, εἴμεθα ἐναντίον του, ὅπως τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος: «Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστιν.»

Ἡ μόνη ἐλπὶς τῆς ἀνθρωπότητος, κατὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν, στηρίζεται εἰς τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ Θεός, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ νὰ μεταβάλῃ τοὺς ἀνθρώπους. Πρέπει ν' ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὸ μῖσος, ἀπὸ τὸν φθόνον, ἀπὸ τὴν ὀργήν, ἀπὸ τὸ παιχνίδι, ἀπὸ τὸ ποτόν, ἀπὸ τὴν ἀνηθικότητα. Κατὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν πρέπει νὰ μοιραζώμεθα μὲ τοὺς ἄλλους, ὄχι διότι ὀφείλομεν, ἀλλὰ διότι ἔχομεν κἄτι ποὺ ἀξίζει τὸν κόπον νὰ μοιρασθῇ.

Εἴμεθα ἕτοιμοι οἱ Ὀρθόδοξοι νὰ ὑποφέρωμεν τὴν ταπείνωσιν, τὸ γελοῖον, τὴν δυστυχίαν ἐὰν ἔλθῃ, τὴν ἀπώλειαν τῶν προσφιλῶν μας προσώπων, τὴν συκοφαντίαν τῶν ἐχθρῶν μας, καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ νὰ χαίρωμεν, ὅπως μᾶς εἶπεν ὁ Χριστὸς νὰ κάμνωμεν. Ἐκκλησιαζόμεθα, ὄχι τόσον διὰ ν' ἀρέσωμεν εἰς τὸν Θεόν, ὄχι τόσον διὰ νὰ προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τὸ κακόν, ὄχι τόσον διὰ νὰ γίνωμεν τὸ καλὸ παράδειγμα, ἀλλὰ διότι ἡ καρδία μας πλημμυρίζει ἀπὸ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Θεόν, καὶ θέλομεν νὰ τὸν δοξολογήσωμεν μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους. Προσευχόμεθα ὄχι τόσον διὰ νὰ εἴπωμεν εἰς τὸν Θεὸν τὰ αἰτήματά μας, τὰς ἐξομολογήσεις μας, τὰς ἀνάγκας μας, ἀλλὰ διότι θέλομεν ν' ἀκούσωμεν τὸν λόγον του, τὸ θεῖόν του θέλημα, τὸ σχέδιον ποὺ ἔχει δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὸν κόσμον του.

Δι' όλα αυτά εις την 'Ορθοδοξίαν ανήκει ή παγκοσμιότης, ή καθολικότης.

Η ΜΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Είναι υπέροχος ή 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία, είναι μοναδική, είναι ή μία. Αί τέλεταί της, τὰ ἄμφιά της τὰ ἐξαίσια, ἀνυψώνουν τὸ μεγαλεῖον μιᾶς χώρας. Αἱ εἰκόνες, οἱ ἅγιοι τὴν φέρουν εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ. Ἡ 'Ορθοδοξία ἀποτελεῖ θεσμὸν δημοκρατικὸν ἄφθαστον. Κάθε ὀρθόδοξος δύναται νὰ γίνῃ Πατριάρχης, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ ἀξίαν. Ὅλοι σχεδὸν οἱ Πατριάρχαι τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας — ὁμολογοῦν καὶ οἱ ξένοι ἱστορικοὶ — ὑπῆρξαν μεγάλης ἀξίας. Καὶ ὅταν ἕνας μέτριος ἀνήρχετο εἰς τὸν Θρόνον, ἐξυψώνετο εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἠμαύρωνε τὴν θέσιν του. Καὶ μεταξὺ τῶν ἀρχιερέων ὑπῆρξαν ἀστέρες πολύφωτοι. Ἕνα δὲ ἀπὸ τὰ καλύτερα ποιήματα τοῦ κόσμου θὰ εἶναι, ἂν γραφῇ ποτε, τὸ ξεθωρισμένο ράσο τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου τῆς 'Ορθοδοξίας.

* * *

Ἁγία τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησία! Αἱ σταγόνες τοῦ αἵματός σου ἔγιναν ἄστρα εἰς τὸ στερέωμά σου. Εἰς τὰ σκοτάδιά μας τὸ προσωπόν σου λάμπει ὡσὰν αὐγή. Εἶσαι μεγάλη εἰς ὅλην τὴν ταπείνωσίν σου καὶ εἰς ὅλην τὴν ἀνωνυμίαν τῶν ἀγνώστων μαρτύρων σου. 'Αφήνεις μεσ' ἀπὸ τὸ ἐφήμερο νὰ λάμψῃ τὸ αἰώνιο. Ἔχεις πλούτη ἀμύθητα, ἀλλὰ τὸ πολυτιμότερο εἶναι αἱ πληγαί σου. Μέσα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα φεύγουν εἶσαι ἐκεῖνο ποὺ μένεις. Εἶσαι δροσερή, πάντοτε νέα ὡσὰν τὴν φύσιν, τὴν γῆ, καθαρὴ ὡσὰν τὸν οὐρανό. Δὲν εἶσαι μία ἀπὸ τὰς 'Εκκλησίας, ἀλλ' ἡ μία, αὐτὴ ἡ 'Εκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Εἶσαι ὁ πύργος ὁ ἀσάλευτος. Μᾶς διασείει ὁ φόβος. Κρῦψέ μας εἰς τὰ φρούριά σου. Σκέπασέ μας μὲ τὰς πτέρυγάς σου. Σκέπασέ μας μὲ ὅλους ὅσους ἀγαποῦμε καὶ πονοῦμε μαζί. Καὶ ὅταν ὁ ἥλιος δύσῃ διὰ τὸν καθένα μας, εἶσαι τὸ φῶς μας. Σκέπασέ μας, ὅταν κοιμηθοῦμε!

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Φανάριον, 15-1-44.

Η ΕΝΣΑΡΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Β.΄

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΘΑ ΕΙΧΟΜΕΝ ἀτελῆ ἔννοιαν τοῦ Μυστηρίου τῆς Βηθλεέμ, ἐὰν παρεθεωροῦμεν τὸ ἀνθρωπολογικὸν ἐν αὐτῷ στοιχεῖον. Διότι ἡ Ἔνσαρκος Οἰκονομία δὲν εἶναι μόνον φανέρωσις τοῦ Θεοῦ, ἀποκάλυψις τῆς ἀληθοῦς θρησκείας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀποκάλυψις, φανέρωσις δηλαδὴ τῆς ἠθικῆς ἀξίας καὶ τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ καὶ θέωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι αἱ δύο ὄψεις τῆς Χριστιανικῆς Ἐνσαρκώσεως, δι᾿ ὧν ὁ χριστιανισμὸς ἐμφανίζεται ὡς ἀπολύτως νέα κοσμοθεωρία, ἄγνωστος εἰς τὰ λοιπὰ θρησκεύματα.

Ἐνσαρκώσεις θεῶν καὶ «ἀποθέωσιν» τοῦ ἀνθρώπου εὑρίσκομεν καὶ ἐν θρησκεύμασι προχριστιανικοῖς, καὶ δὴ ἐν τῇ ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ καὶ τῇ ἰνδικῇ θεολογίᾳ. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ὀρθολογισταί τινες τῆς Σχολῆς τῆς Τυβίγγης παρεξέλαβον τὸ χριστιανικὸν δόγμα ὡς μορφωθὲν κατ᾿ ἐπίδρασιν ἐκείνων. Ἀλλὰ καὶ πρόχειρος ἀντιπαραβολὴ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας πρὸς τὰς μυθολογικὰς ἐκείνας ἐνσαρκώσεις καθιστᾷ ἔκδηλον τὴν οὐσιώδη μεταξὺ αὐτῶν διαφοράν.

Ἐν μὲν τῇ ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ πρόκειται οὐχὶ περὶ ἐνσαρκώσεως, ἀλλὰ περὶ φαντασιωδῶν μεταμορφώσεων τοῦ «πατρὸς ἀνδρῶν τε θεῶν τε» ἢ καὶ ἄλλης τινὸς ὑποδεεστέρας θεότητος εἴς τινα τῶν ἐγκοσμίων ὑπάρξεων, ἄνευ σκοποῦ σοβαροῦ. Ἐν δὲ τῇ Χριστιανικῇ Ἐνσαρκώσει διδάσκεται ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ὁμοίως δέ, ἐνῷ κατὰ τὸν χριστιανισμὸν Ἐνσάρκωσις εἶναι ἡ ἐφάπαξ γενομένη ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ἡ φανέρωσις τῆς θείας Ἀγάπης πρὸς τὸν πεσόντα ἄνθρωπον, ἡ ἰνδικὴ ἐνσάρκωσις εἶναι ἡ βαθμιαία φανέρωσις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, ἥτις ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς δημιουργίας, συνεχίζεται δὲ διὰ σειρᾶς ὅλης διαδοχικῶν ἐνσαρκώσεων, ἤ, κάλλιον εἰπεῖν, μεταμορφώσεων, πρὸς διαφόρους σκοπούς. Εἶναι δὲ αἱ τοιαῦται μεταμορφώσεις ἀπόρροια τῆς πανθεϊζούσης ἀντιλήψεως περὶ βαθμιαίας τοῦ Θεοῦ ἀναπτύξεως καὶ τελειώσεως ἐν τῷ κόσμῳ, τῆς ὁποίας τὸν πρῶτον τύπον ἀποτελεῖ ἡ Δημιουργία.

Ἐννοεῖται ὅτι ἐκ τῶν τοιούτων μεταμορφώσεων οὔτε θεανδρικὴ προσωπικότης προκύπτει οὔτε καὶ ἡ κατὰ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν θέωσις τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτυγχάνεται. Δὲν προκύπτει τὸ πρῶτον, διότι κατὰ

τὰς ἐν λόγῳ ἐνσαρκώσεις ὁ Θεὸς δὲν γίνεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἁπλῶς ὑποδύεται τὴν μορφὴν ὡρισμένου ἀνθρώπου, ἤτοι μεταμορφοῦται εἰς ἤδη προϋπάρχουσαν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα. Δὲν ἐπιτυγχάνεται τὸ δεύτερον, διότι ἐκ τῆς τοιαύτης μεταμορφώσεως οὐδὲν μεταδίδοται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀφοῦ οὔτε πρόσληψις αὐτῆς γίνεται ἐν τῇ θείᾳ ὑποστάσει, οὔτε καὶ ἀσύγχυτος τῶν δύο φύσεων ἕνωσις.

Ἐὰν δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι γίνεται λόγος περὶ ἀποθεώσεως τοῦ ἀνθρώπου, αὕτη εἶναι ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸ χριστιανικὸν περὶ Θεανθρώπου δόγμα. Ἐν μὲν τῷ χριστιανισμῷ, ἀδυνάτου οὔσης τῆς οἴκοθεν τελειώσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Θεὸς συγκαταβαίνει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καὶ γίνεται ἄνθρωπος διὰ νὰ ὑψώσῃ τὸν ἄνθρωπον πρὸς Ἑαυτόν. Ἐν δὲ τῷ ἐθνισμῷ, ὁ ἄνθρωπος οἴκοθεν ἀνυψοῦται πρὸς τὸν Θεόν, «ἀποθεοῦται». Καθόσον, δηλαδή, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀντίληψιν, οἱ θεοὶ εἶναι ἁπλῶς ἰδανικοὶ τύποι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἕπεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος οἴκοθεν, ἄνευ τινὸς βοηθείας, δύναται νὰ καταστῇ θεός, δι' ἁρμονικῆς καὶ πλήρους ἀναπτύξεως τῆς φύσεως αὐτοῦ, καὶ κατ' αὐτὸ ἔτι τὸ σωματικόν. Ἐπειδὴ δὲ οὐδ' αὐτοὶ οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ εἶναι ἀπηλλαγμένοι τῶν κηλίδων τῆς ἁμαρτίας, εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ «ἀποθεούμενος» δὲν ἐπιτυγχάνει τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ τελείωσιν. Ἐν γένει δὲ ἡ ἑλληνικὴ διάνοια, ἐν τῇ θεωρίᾳ τοῦ θείου, ἀδυνατοῦσα νὰ ὑψωθῇ ὑπὲρ τὸν κόσμον τοῦ περατοῦ, ἐκλαμβάνουσα δὲ τὸν ἄνθρωπον οὐχὶ φύσει, ἀλλὰ μόνον κατὰ βαθμὸν τελειότητος κατώτερον τοῦ Θεοῦ, ὄχι μόνον εἰς τὴν περὶ θεανθρώπου ἔννοιαν δὲν ἀνῆλθεν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ ὑποπτεύσῃ ἠδυνήθη τὸ ἀναμάρτητον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν τῇ ἑνώσει αὐτῆς μετὰ τῆς θείας. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἀλλοτριότητος τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος πρὸς τὰ ἀποκυήματα ταῦτα τῆς μυθοπλαστούσης φαντασίας τῶν ἐθνικῶν προσεπιμαρτυρεῖ καὶ ἡ ὑπὸ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας ἀποκήρυξις τοῦ Ἀρειανισμοῦ ἐκλαμβάνοντος τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς «ἄνθρωπον θεωθέντα».

* * *

Ἡ Χριστιανικὴ Ἐνσάρκωσις δὲν εἶναι οὔτε μεταμόρφωσις τοῦ Θεοῦ εἰς μορφὴν ὡρισμένου ἀνθρώπου, οὔτε διαμόρφωσις τοῦ ἀρχαίου περὶ ἀποθεώσεως ἑλληνικοῦ μύθου, ἀλλὰ ἀληθὴς ἐνανθρώπησις, καθ' ἣν αἱ δύο φύσεις, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, συνηνώθησαν ὑποστατικῶς, ἤτοι ἐν τῇ ὑποστάσει ἢ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ Λόγου. Τὴν περὶ τούτου διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας ἄριστα ἐξέφρασεν ὁ θεολογικώτατος Δαμασκηνός, ἑρμηνεύων τὸ νόημα τῶν συνοδικῶν ὅρων καὶ συνοψίζων, ὡς συνήθως, τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐπὶ μέρους ἱερῶν Πατέρων. Κατ' αὐτόν, ὁ Θεὸς Λόγος ἡνώθη

«οὐ προϋποστάσῃ καθ' ἑαυτὴν σαρκί, ἀλλ' ἐν τῇ ἑαυτοῦ ὑποστάσει σάρκα ὑπεστήσατο ... Ἡ αὐτὴ γὰρ τοῦ Λόγου ὑπόστασις, ἀμφοτέρων τῶν φύσεων ὑπόστασις χρηματίσασα, οὔτε ἀνυπόστατον αὐτῶν μίαν εἶναι συγχωρεῖ οὔτε μὴν ἑτεροϋποστάτους ἀλλήλων εἶναι παραχωρεῖ, οὐδὲ ποτὲ μὲν τῆσδε, ποτὲ δὲ ἐκείνης (εἶναι), ἀλλ' ἀεὶ ἀμφοτέρων ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως ὑπάρχει ὑπόστασις.... οὐ γὰρ ἰδιοσυστάτως ὑπέστη ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου σάρξ, οὐδ' ἑτέρα ὑπόστασις γέγονε παρὰ τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπόστασιν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ὑποστᾶσα ἐνυπόστατος μᾶλλον καὶ οὐ καθ' ἑαυτὴν ἰδιοσύστατος γέγονε.... ὁ Θεὸς Λόγος σαρκωθεὶς οὐ τὴν ἐν εἴδει θεωρουμένην—οὐ γὰρ πάσας ἀνέλαβε τὰς ὑποστάσεις— ἀλλὰ τὴν ἐν ἀτόμῳ, οὐ καθ' ἑαυτὴν ὑποστᾶσαν καὶ ἄτομον χρηματίσασαν πρότερον καὶ οὕτως ὑπ' αὐτοῦ προσληφθεῖσαν, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτοῦ ὑποστάσει ὑπάρξασαν· αὐτὴ γὰρ ἡ ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐγένετο καὶ τῇ σαρκὶ ὑπόστασις». 1)

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δηλονότι προσέλαβεν οὐχὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καθόλου, ὑπὸ τὴν γενικὴν αὐτῆς ἔννοιαν, τὴν ψιλῇ θεωρίᾳ ἐπινοουμένην — διότι τότε δὲν θὰ ἐνεσαρκοῦτο, ἀφοῦ ἡ σὰρξ δὲν εἶναί τι ἀφῃρημένον—ἀλλὰ τὴν φύσιν τὴν ἐν ἀτόμῳ θεωρουμένην, μὴ προϋφεστῶσαν ἢ πρόσωπον ἀποτελοῦσαν. Τῆς θεμελιώδους ταύτης χριστολογικῆς ἀρχῆς λογικαὶ ἀκολουθίαι εἶναι: α'.) ὅτι ὁ Κύριος, καίπερ «ἐν δυσὶ φύσεσι γνωριζόμενος», εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, β'.) ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦτο εἶναι αὐτὴ ἡ ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἥτις, οὖσα αἰωνίως ὑπόστασις τῆς θείας φύσεως, ἐχρημάτισε καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπόστασις, καὶ γ'.) ὅτι προσωπικὴ ἀρχὴ τῆς προσληφθείσης ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου. 2).

(τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχὲς)

† Ο ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

1) Ἔκδ. 3. 9, 11.

2) Χ. Ἀνδρούτσου Δογματικὴ σελ.

ΠΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΟΝ ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ

ΤΟ ΕΝ ΤΗ ΣΕΙΡΑ τοῦ Migne (Ἑλλ. Πατρολ. τόμ. 37ος σελ. 640—642) τέταρτον ἠθικὸν ἔπος ἐπιγράφεται ***Εἰς παρθένον***, ἀποτείνεται πρὸς πᾶσαν παρθένον κόρην ἀφιερώσασαν ἑαυτὴν εἰς τὸν Χριστόν, χάριν δὲ Αὐτοῦ ἀποχαιρετήσασαν τὴν κοσμικὴν ζωὴν καὶ ἐνδιαφέρει ἐμμέσως ἀμφότερα τὰ γένη, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ περιεχόμενόν του, περιλαμβανόμενον εἰς δεκαεπτὰ ἰαμβικοὺς στίχους. Ὁ σοφὸς ὅσον καὶ τοῖς πλείστοις ἄγνωστος ποιητὴς Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς—ὁ ἄλλως Θεολόγος ἢ Γρηγόριος ὁ Α΄. ἐν τῇ σειρᾷ τῶν διαδόχων τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου—σοφὰς παρέχει ὑποθήκας, τῶν ὁποίων βασικὴ καὶ πασῶν σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ πρώτη τοῦ πρώτου στίχου σὺν τῷ πρώτῳ ἡμίσει τοῦ δευτέρου:

> Ἅγνευε πᾶσι, Παρθένε, **τοῖς ὄμμασι**
> πάντων μάλιστα . . . . 1)

Τοῦ Κυρίου εἰπόντος: Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ μοιχεύσεις. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ***ὁ βλέπων*** γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν—ὅπου ἠμποροῦσε νὰ λείπῃ τὸ «πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν» χωρὶς πολὺν φόβον νὰ παρεξηγηθῇ ἡ φράσις—ἤδη ἐμοίχευσεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζῃ σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν κ.τ.λ., τούτων λοιπὸν τεθέντων, φυσικὸν ἦτο νὰ δοθῇ ὡς πρώτη παραίνεσις ἡ ἀπόκρυψις τοῦ παρθενικοῦ κάλλους ἀπὸ τῶν ἀνδρικῶν βλεμμάτων διὰ νὰ ἀρθῇ ἡ πρώτη καὶ κυρία

---

1) Ἀνάλογα ἀναγινώσκομεν εἰς τοὺς ἑξῆς ἡρωικοὺς στίχους τοῦ Β΄. ἠθικοῦ ἔπους:

> Ἄρσενα πάντ' ἀλέεινε, συνείσακτον δὲ μάλιστα
> Μερρᾶς πικρὸν ὕδωρ καὶ πείθεο, παρθένος ἁγνή.
> Κῆν χρυσοῖο πέλῃ καθαρώτερος ἢ ἀδάμαντος
> Στερρότερος. Διπλοῦν γὰρ ἔπι δέος. Εἰ σὺ πέποιθας
> Σαρκὶ τεῇ, τίς πίστις ὁμωροφίοις μέλεσσι;
> Μή σοι μὲν καθαρόν τε καὶ ἄσπιλον ὄμμα, νόος τε
> Φρὴν δ' ἑτέρη κεύθοι τι χοὸς καὶ πνεῦμα διώκοι;
>
> (Β΄. ἠθ. 96—103)

ἀφορμὴ τοῦ κακοῦ. Μεταξὺ γὰρ τοῦ *ἐρᾶν* καὶ τοῦ *ὁρᾶν* δὲν ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις, σχέσις δὲ στενωτάτη ὡς γνωστὸν ὑφίσταται ἡ σχέσις τοῦ ἡγουμένου αἰτίου πρὸς τὸ ἀκολουθοῦν αἰτιατόν.

Πρὸς τούτοις ἐπιτραπήτω νὰ φρονῶ ὅτι ὁ ἀπὸ Ναζιανζοῦ, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τῆς κώμης Ἀριανζοῦ, γείτονος τῇ μικρᾷ πόλει Ναζιανζῷ ἢ Διοκαισαρείᾳ (Ἔπος ἱστορ. Α΄. Πρὸς Ἑλλήνιον στίχ. 326) ποιητής μας, θαυμαστὴς καὶ μιμητὴς τῆς εὐριπιδείου ποιήσεως, εἶχεν ἐδῶ ὑπ' ὄψιν καὶ ἐν μνήμῃ τὸ περίφημον ἐν τῷ δράματι «Ἱππόλυτος στεφανηφόρος» δεύτερον χορικὸν ᾆσμα, εἰς τοὺς στίχους τοῦ ὁποίου διεκτραγωδοῦνται αἱ συνέπειαι καὶ περιπέτειαι τοῦ ἀπὸ τοῦ ὁρᾶν ἀρξαμένου καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τραγικότητας καταλήγοντος καὶ εἰς κακὸν ἀπολήγοντος συναισθήματος, τὸ ὁποῖον—κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν παρατήρησιν τοῦ Κ. Παπαρρηγοπούλου ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου — δημιουργεῖ τὴν τρικυμιωδεστέραν ἀλλὰ καὶ τὴν μᾶλλον ἐφήμερον ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ ἐρῶντος. Ψάλλει θρηνῶν ἐπὶ ταῖς ἐκ τοῦ ἐρᾶν ἀνθρωπίναις συμφοραῖς ὁ σοφὸς Εὐριπίδης:

Ἔρως Ἔρως ὁ ***κατ' ὀμμάτων***
στάζεις πόθον, εἰσάγων γλυκεῖαν
ψυχαῖς χάριν οὓς ἐπιστρατεύσῃ
μή μοί ποτε σὺν κακῷ φανείης
μηδ' ἄρρυθμος ἔλθοις.
Οὔτε γὰρ πυρὸς οὔτ'
ἄστρων ὑπέρτερον βέλος
οἷον τὸ τᾶς Ἀφροδίτας
ἵησιν ἐκ χερῶν
Ἔρως ὁ Διὸς παῖς.
. . . .
Ἔρωτα δὲ τὸν τύραννον ἀνδρῶν
τὸν τᾶς Ἀφροδίτας
φιλτάτων θαλάμων
κληδοῦχον, οὐ σεβίζομεν
πέρθοντα καὶ διὰ πάσης
ἰόντα συμφορᾶς
θνατοῖς, ὅταν ἔλθῃ . . .

(Ἱππόλ. στ. 526 - 544)

Τὸ ***τοῖς ὄμμασι*** τοῦ πρώτου στίχου τοῦ τετάρτου ἠθικοῦ ἔπους δὲν φαίνεται ἀνεπηρέαστον καὶ ἄσχετον πρὸς τὸ ***κατ' ὀμμάτων*** τοῦ πρώτου στίχου τοῦ εὐριπιδείου χορικοῦ. Ἐπιτρέπεται εἰς τὴν γνώμην αὐτὴν νὰ διαφωνῇ μόνον ὁ ἐπιπολαίως διεξελθὼν τὰ ἔπη τοῦ Γρηγορίου χωρὶς νὰ

ἐνδιαφερθῇ καὶ ἀνεύρῃ τὴν μεγάλην ἐπ᾽ αὐτῶν ἐπίδρασιν τοῦ δραμάτων τοῦ Εὐριπίδου, ἐπίδρασιν ὀφθαλμοφανῆ καὶ συχνότατα προδιδομένην εἰς τὸν καλῶς ἐξησκημένον ἀναγνώστην ἀμφοτέρων τῶν ποιητῶν, τοῦ ἀπὸ σκηνῆς φιλοσόφου τοῦ Δ΄. πρὸ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀπὸ ἄμβωνος ποιητοῦ τοῦ Δ΄. μετὰ Χριστὸν αἰῶνος.

Κάπου εἰς τὸν πρῶτον στηλιτευτικὸν κατὰ Ἰουλιανοῦ ὁ Γρηγόριος ἔχει τὴν φράσιν: Παρθένους **καὶ ὀφθαλμοῖς ἀρρένων ἀψαύστους.** Ταύτας, λέγει, κακοποιὰ ὄργανα τοῦ παραφρονήσαντος Ἰουλιανοῦ ἀπήγαγον ἐπὶ κορεσμῷ κτηνωδῶν ἐνστίκτων, παράφρονος Αὐτοκράτορος ὄργανα λαβόντα ἐντολὴν νὰ ἐξευτελίσουν τὴν ἀρετὴν χριστιανῶν παρθένων αἱ ὁποῖαι διεβίουν κατὰ Χριστὸν ἐν ἁγνότητι καὶ ὧν τὰ πρόσωπα, πολὺ δὲ μᾶλλον τὸ ἐπίλοιπον σῶμα, ἦτο ἄψαυστον οὐ μόνον χερσὶν ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἀρρένων. Ἡ κρυπτομένη ἠθικὴ καὶ σωματικὴ καλλονὴ τῶν παρθένων ἐκείνων αἵτινες ἔγιναν οὕτως εἰπεῖν ἱερομάρτυρες τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, ἀπήρεσκεν εἰς τὸν Παραβάτην, ἐκίνει τὸ μῖσός του διότι συνετέλει εἰς τὴν δόξαν τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐντεῦθεν ἡ διαταχθεῖσα κακοποίησις.

Καὶ ἐξακολουθεῖ παραινῶν ὁ ποιητής μας:

. . . . . μηδὲ τιν᾽ εἰσοικίσῃ
ἀνδρῶν βοηθόν, μηδὲ τὸν σοφώτατον.

Ἐπειδὴ ἦτο πιθανὸν μὲ ἀφορμὴν διδασκαλίας τῆς τοιαύτης παρθένου νὰ προσκληθῇ σοφός τις διδάσκαλος παρ᾽ αὐτῇ ἢ ὑπ᾽ αὐτῆς καὶ νὰ συγκατοικήσῃ διὰ νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν, ἡ τοιαύτη δὲ προσέγγισις καὶ σχέσις ἦτο δυνατὸν νὰ καταλήξῃ εἰς κακόν, ὁ ἐκ πείρας τοῦ κόσμου πολλὰς πτώσεις γνωρίσας Γρηγόριος, ἀπαγορεύει ρητῶς τὴν προσέγγισιν, ἐμποδίζει δὲ καὶ αὐτὸν τὸν σοφώτατον προσκληθεὶς νὰ συγκατοικήσῃ αὐτῇ, οὔσῃ μὲν ἁγνῇ καὶ ἐξ ἁγνῶν διαθέσεων ὁρμωμένῃ, τοῦ πράγματος ὅμως ὄντος εἰς ἄκρον ἐπισφαλοῦς:

Σὺ μὲν γὰρ ἁγνή, τὸν φθόνον δ᾽ ἐγὼ λίαν
δέδοικα, μή σε κεντρίσας δυσφημίᾳ
λύσῃ τὸν ἁγνὸν ζῆλον; σὺ στέργεις βίου.

Φαίνεται ὅτι καὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἄνθρωποι ἁγνείαν σέβοντες, ἐνάρετοι ἄλλως ἄνδρες, κοσμικοὶ εἴτε μή, ἐκτιμῶντες τὰς διὰ πολλῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν χαρίτων κεκοσμημένας ἁγνὰς ἰσαγγέλους, ἐδέχοντο νὰ πλησιάσουν καὶ κατέληγον κακῶς, ἐξέλεγον ὡς συνοίκους ἑαυτῶν ἄνευ μὲν οὐδεμιᾶς ὀπισθοβουλίας, ὄχι ὅμως καὶ ἄνευ ἀπροβλέπτων κακῶν συνεπειῶν,

ὧν πρώτη τάσσεται ἡ κακολογία τοῦ κόσμου καὶ ἡ δυσφήμισις τῶν συνοικούντων. Διότι οἱ μὴ ἁγνοὶ ἰδεολόγοι, οἱ μὴ ἐνάρετοι, δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσουν ἁγνότητα καὶ συγκατοικίαν, ἐκ τῶν ἰδίων βεβαίως κρίνοντες τὰ ἀλλότρια. Δὲν εἶναι δὲ καὶ ἡ φύσις τῆς συγκατοικίας ἄμοιρος ἐξελίξεως ἐπικινδύνου τῇ ἁγνότητι καὶ τῇ αὐστηρᾷ ἠθικῇ, ἣν ἠθέλησαν οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ ἀκολουθήσουν ἐξ ἰδίας προαιρέσεως, οἱ μετὰ ταῦτα ἐξ ἀπειρίας συγκατοικήσαντες.

Καὶ λοιπὸν ἐκ τοῦ μηδενὸς ζήτημα δημιουργεῖται καὶ σκάνδαλον ἔστω καὶ ἀδικαιολόγητον κατὰ βάθος διαπλάττεται, ἡ φαντασία τῶν εὐθίκτων ἐξάπτεται, συζητήσεις μυστικαὶ διεξάγονται, καθίσταται ἥρως τῆς ἡμέρας τὸ τραγικὸν ζεῦγος, τῶν δὲ ἀνηθίκων ὀργιάζει ἡ γρήγορος γλῶσσα ὁμιλοῦσα ἀκαταπαύστως περὶ τῆς ἠθικῆς τῶν ἄλλων! Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἡ κοινὴ ἐν τῷ κακολογεῖσθαι τύχη ἀντὶ νὰ διαλύσῃ τοὐναντίον ἐνίοτε συνδέει βαθύτερον τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος, ἢ ὡς συνήθως συμβαίνει πάντοθεν πληττομένη ἡ δυὰς χωρίζεται εἰς δύο ἀπέλπιδας μονάδας διὰ τὰς ὁποίας δύο βάραθρα ἀρχίζουν νὰ ἀνοίγωνται καὶ δύο θύματα πίπτουν εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο ἡ πρώτη ἀπερισκεψία.

Ἄς συμφωνήσωμεν, φίλε ἀναγνῶστα, μὲ τὸν ψυχολόγον παραινέτην καὶ ἂς ἐπαναλάβωμεν τὴν ἀκολουθοῦσαν ἀρὰν τοῦ ποιητοῦ:

Ὀλοιό μοι πᾶς ὅστις ἁγνείαν σέβων,
τὴν τῶν ἀσάρκων ἀγγέλων παραστάτιν
σύνοικον αἱρῇ παρθένον. Τί δεῖ πυρός!
Κρείττων πυρὸς σύ; πῶς δὲ τὸν καπνὸν φύγῃς
σαυτὸν μελαίνων τῇ κενῇ γλωσσαλγίᾳ;

Ὁ ἀρθεὶς ὑπεράνω τῶν ματαιοτήτων τοῦ κόσμου, ὁ ἀποφασίσας νὰ ζήσῃ ζωὴν ἀνωτέραν, ζωὴν καθαρῶς πνευματικὴν ἐν ἁγνότητι ψυχῆς καὶ σώματος, χωρὶς ἀπολαύσεις πολυτελῶν φαγητῶν καὶ χρυσοσπάστων ἐνδυμάτων, δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ τὸν δοθέντα ὅρκον. Ἄς στέργῃ τὴν λιτὴν δίαιταν καὶ ἀπέριττον περιβολήν:

Ἐντεῦθεν ἤρθης, παρθένε, καὶ ζῇς ἄνω.
Μάζα στενή σοι καὶ σκέπη τὸ φορτίον;
Ὧν μήποτ' αἰσχρὸν εἵνεκεν μηδὲν πάθῃς.
Μηδ' ἀντὶ τοῦ σοῦ προστάτου δέξῃ τινὰ
κοινωνὸν αἴσχους καὶ βίου, κἂν ἁγνὸς ᾖ
Μή πού σε Χριστὸς ὡς διπλῆν ἔξω βάλῃ.

Προστάτης ὕψιστος τῆς ἀρετῆς τῶν ἁγίων παρθένων τυγχάνει ὁ Χριστός. Οἱοσδήποτε ἄλλος προστάτης εἶναι περιττὸς καὶ δὴ ἐπικίνδυνος, διότι γίνεται κοινωνὸς ὄχι μόνον τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ αἴσχους, ἔστω

καὶ ἁγνὸς ὤν, μὴ δυνάμενος ὅμως νὰ προλάβῃ τὴν κακολογίαν καὶ τὰς ψυχολογικὰς συνεπείας αὐτῆς. Ἡ σύνεσις εἶναι ἀπαραίτητος εἰς κάθε βῆμα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, πολὺ μᾶλλον δὲ εἰς τὰς πρὸς τὰς πλησίον σχέσεις μας, ἐξ ὧν δημιουργεῖται ἡ λεγομένη ὑπόληψις τῶν ἄλλων περὶ ἡμῶν, ἡ μαρτυρία τῶν ἔξωθεν. Ἡ σύνεσις ἀπαιτεῖ νὰ ἀκούσωμεν μετὰ προσοχῆς τὰς σοφὰς ὑποθήκας τοῦ ἐνχρέτου ποιητοῦ τῶν χριστιανικῶν ἐπῶν, ποιητοῦ πεπειραμένου, ἁγίου καὶ ζηλωτοῦ.

Ἐπὶ τούτοις ἂς ἐπαναλάβωμεν τὸν τελευταῖον στίχον τοῦ ἐξετασθέντος τετάρτου ἠθικοῦ ποιήματος τοῦ ἐπιγραφομένου μὲν ***Εἰς παρθένον***, πάντας δὲ ἐνδιαφέροντος:

Μή πού σε Χριστὸς ὡς διπλῆν ἔξω βάλῃ.

Ἔξω, κατὰ τοῦτον τὸν δέκατον ἕβδομον καὶ τελευταῖον τοῦ ποιήματος στίχον, ἔξω βάλλεται ἡ διπλῆ παρθένος, ἡ φαινομενικῶς μόνη καὶ πραγματικῶς διπλῆ, ἡ παραπλανηθεῖσα ἀμνάς, ἡ ἄγαμόν τινα γάμον τελέσασα, ὅπως ἐκφράζεταί που εἴς τι Ἐπιγραμμα.

Ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν δέκα παρθένων — πέντε φρονίμων κα ἰσαρίθμων ἀφρόνων — ἐδιδάχθημεν ὅτι ἔξω ἐπίσης τοῦ νυμφῶνος μένει ἡ μωρὰ παρθένος, ἡ μὴ τηρήσασα ἄσβεστον τὴν ἑαυτῆς λαμπάδα. Μωρὰ ἴσον τῷ ἀπρόσεκτος Μωρία καὶ ἀπροσεξία εἶναι ταυτόσημα ὅταν ἐξ αὐτῶν προέρχωνται τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. Ἡ μωρὰ παρθένος ὑφίσταται τὴν ἰδίαν ταλαιπωρίαν τὴν ὁποίαν καταδικάζεται νὰ ὑποστῇ καὶ ἡ ἀπρόσεκτος. Ἀμφότεραι βάλλονται ἔξω τοῦ νυμφῶνος, Χριστοῦ.

Διπλοῦς εἶναι πᾶς μὴ ἁπλοῦς. Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς πρέπει νὰ εἶναι ἁπλοῦς, χωρὶς ἐσωτερικοὺς διχασμούς, ἀφελής, ἐχθρος τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ὑποκρίσεως. Διπλοῦς εἶναι ὁ ὑπὸ τὸ προσωπεῖον κρύπτων τὸ πρόσωπον, ὁ λάτρης τῶν τύπων καὶ τῶν ψιμμυθίων, ἀπατεὼν γαντοφόρος, ὁ ἐφευρέτης τῶν ὑποκλίσεων καὶ τῆς ἐπιτετηδευμένης φρασεολογίας, ὁ τελειοποιημένος φαρισαῖος τῆς ἐποχῆς, ὁ ἐπαινῶν δημοσίᾳ τὰ ὅσα κατηγορεῖ κατ' ἰδίαν καὶ κατηγορῶν ἐν μέσῃ ἀγορᾷ ὅσα εὐχαρίστως κατ' ἰδίαν ἐφαρμόζει.

Πληγὴ κοινωνικὴ καταντοῦν οἱ διπρόσωποι ἄνδρες τε καὶ αἱ τοῦ ἀσθενοῦς καλουμένου φύλου. Ἐξ αἰτίας τούτων οὔτε ἡ οἰκογενειακὴ κοίτη διαφυλάσσεται ἀνεπιβούλευτος, οὔτε ἡ ἀρετὴ τῆς μάνδρας διαμένει ἀπαραβίαστος.

† Ο ΚΥΔΩΝΙΩΝ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΣ ΑΥΤΗΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

(συνέχεια ἐκ σελ. 275 τοῦ ΙΗ^ου τόμου.)

Β.΄

α) ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΣΥΝΤΑΞΙΝ ἐπισκοπικῶν καταλόγων γενικῶς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πρῶτος σοβαρῶς καὶ συστηματικῶς ἠσχολήθη ὁ Γάλλος κληρικὸς Le Quien, ἐκδώσας κατὰ τὸ 1740 τὸ γνωστὸν τρίτομον αὐτοῦ ἔργον «Oriens Christianus». Ὁ ξένος οὗτος συγγραφεὺς εἶχεν ὡς πηγὰς τὰς τότε ἐντύπους ἀποφάσεις διαφόρων οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων, τοὺς βυζαντινοὺς χρονογράφους, τὴν τουρκογραικίαν, τὸν Ἀθηνῶν Μελέτιον καὶ ἄλλα βοηθήματα. Ὅσας ἀτελείας καὶ ἂν παρουσιάζῃ σήμερον τὸ ἔργον τοῦ εἰρημένου Γάλλου, θὰ μένῃ οὗτος πάντοτε ὡς πρῶτος ὁδηγὸς διὰ πάντα μέλλοντα νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν σύνταξιν ἐπισκοπικῶν καταλόγων. Τὸ ἔργον τοῦ Le Quien κατά τι συνεπλήρωσεν ὁ Gams, ἐκδώσας κατὰ τὸ 1873 τὸ σύγγραμμα «Series episcoporum ecclesiae catholicae» (Ratisbonae). Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐπεδόθη καὶ ὁ φιλόπονος ἀείμνηστος μητροπολίτης Ἀμασείας Ἄνθιμος Ἀλεξούδης. Ἐδημοσίευσε «καταλόγους τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων κατ' ἐπαρχίας» ἐν τῷ Νεολόγῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν τῷ ἐνταῦθα τότε καὶ πρότερον ἐκδιδομένῳ «Ἀνατολικῷ Ἀστέρι» τοῦ Καλλίφρονος. Μερικοὺς τῶν καταλόγων τούτων μετά τινων συμπληρώσεων ἀνεδημοσίευσεν ὁ Μ. Γεδεὼν εἰς τὸ Πανελλήνιον Λεύκωμα τὸ ἐκδοθὲν κατὰ τὸ 1922 ἐν Ἀθήναις ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως (τόμος ΣΤ).

Κατὰ τὸ 1890 ἡ ἐνταῦθα λειτουργοῦσα Ἑταιρία Μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν εἶχε διορίσῃ τριμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν Μ. Γεδεών, Β. Μυστακίδου καὶ Leval ἡ ὁποία «θὰ ἀνελάμβανε τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τοῦ Le Quien... μετὰ βιογραφικῶν εἰδήσεων, ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς εἰδικῶς ἀσχολουμένους μὲ τὴν ἐκκλ. ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν.» Περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς μεθόδου τὴν ὁποίαν θὰ ἠκολούθει ἡ ἐπιτροπὴ ἐν τῷ ἐν λόγῳ ἔργῳ αὐτῆς δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ ἀναγνώσῃ ἀρκετὰς λεπτομερείας ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τὴν ὁποίαν ὁ κ. Γεράσιμος Κονιδάρης προέταξεν εἰς τὸ πονημάτιον τοῦ Β. Μυστακίδου «Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι». Τοῦτο ἐδημοσιεύθη ὡς ἀπόσπασμα τοῦ ΙΒ΄. τόμου τῆς ἐπετηρίδος τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν.

Ἐπισκοπικὸν κατάλογον τῆς ἐπαρχίας Χαλκηδόνος ἐκτὸς τοῦ Le Quien ἐδημοσίευσαν καὶ οἱ πολλάκις ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ Ν. Κλεώνυμος

καὶ Χ. Παπαδόπουλος μνημονευθέντες συγγραφεῖς τῶν Βιθυνικῶν (σ. 121—122). Ὁμοίως καὶ ὁ Ἄνθιμος Ἀλεξούδης, ὡς θὰ σημειώσω καὶ κατωτέρω, καὶ ὁ Μ. Γεδεὼν ἐν τῷ Πανελληνίῳ Λευκώματι περὶ οὗ ἤδη ἔκαμα λόγον. Ἡ σχετικὴ πρὸς τὸν καταρτισμὸν ἐπισκοπικοῦ καταλόγου τῆς ἐπαρχίας Χαλκηδόνος ἐργασία τοῦ μακαρίτου Β. Μυστακίδου τυγχάνει ἁπλοῦν ἀτελὲς σημείωμα, ὡς θὰ ἀναπτύξω ἀλλαχοῦ τῆς παρούσης μελέτης.

Οἱ προειρημένοι συγγραφεῖς τῶν Βιθυνικῶν ἀναγράφουσι 53 ἱεράρχας τῆς Χαλκηδόνος, ἤτοι 34 κατὰ τοὺς πρὸ τῆς Ἁλώσεως χρόνους, καθὼς καὶ ὁ Γάλλος κληρικός, καὶ 18 διὰ τοὺς μετὰ τὴν Ἅλωσιν—ὑπολογιζομένης τῆς δευτέρας ἱερατείας τοῦ ἰδίου προσώπου—φθάνοντες μέχρι τοῦ συγχρόνου των Γερασίμου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως. Ἀκολουθοῦσι κατὰ πόδας καὶ ἀπαραλλάκτως τὸν Γάλλον κληρικὸν μέχρι τοῦ Παρθενίου ὃν ἀναγράφουσι 46ον καθὼς καὶ ὁ Le Quien, μετὰ τὸν Παρθένιον ἀναγράφουσιν 7, ἤτοι Ἰωαννίκιον τὸν ἀπὸ Σερρῶν, Γεράσιμον τὸν ἀπὸ Θεσσαλονίκης, Ἄνθιμον τὸν ἀπὸ Σμύρνης, Ἀγαθάγγελον τὸν ἀπὸ Βελεγράδων, Ζαχαρίαν τὸν ἀπὸ Κυζίκου, Ἱερόθεον τὸν ἀπὸ Σηλυβρίας καὶ Γεράσιμον τὸν ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως. Ἐπομένως κατὰ τὴν μεταξὺ Παρθενίου (1720—1726) καὶ τοῦ Γερασίμου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως περίοδον παραλείπουσι τὸν Νικόδημον (1726—1731), τὸν Καλλίνικον (1731—1746), τὸν Γαβριὴλ πρόεδρον Ἐφέσου (1746—1747), τὸν Ἰωαννίκιον Καρατζᾶν (1747—1761), τὸν ἀπὸ Τορνόβου Παρθένιον (1770—1777), τὸν ἀπὸ Σηλυβρίας Παρθένιον (1777—1790), τὸν ἀπὸ Βιδύνης Ἱερεμίαν Μαυροκορδᾶτον (1790—1810), τὸν ἀπὸ Ἀθηνῶν Γρηγόριον (1820—1821), καὶ τὸν ἀπὸ Ἐρυθρῶν Καλλίνικον (1822—1825), ἤτοι τὸ ὅλον ἐννέα ἱεράρχας τῆς ἐπαρχίας Χαλκηδόνος. Ἐσφαλμένως καταχωρίζουσι καί τινας χρονολογίας ἀναφερομένας εἰς τὴν ἱερατείαν μητροπολιτῶν τινων τῆς Χαλκηδόνος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐποχῆς, ὡς π. δ. χ. τὴν ἀρχιερατείαν τοῦ Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Σμύρνης σημειώνουν διὰ τὸ ἔτος 1816 ἀντὶ 1821—1822, τοῦ Ἱεροθέου διὰ τὸ 1830 ἀντὶ 1834.

Ὡς πρὸς τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ καταλόγου τῶν Βιθυνικῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀντιγραφὴ τοῦ καταλόγου τοῦ Oriens Christianus, τοῦτο ἔχει φυσικῶς τὰς ἐλλείψεις τὰς ὁποίας ἔχει καὶ ἡ πηγὴ ἐκ τῆς ὁποίας ἀντεγράφη. Ἐν τῇ ἀντιγραφῇ ὑπάρχει ἓν λάθος, τὸν ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως Ἰωάσαφ, ἀναγράφουσι τὰ Βιθυνικὰ Ἰωσαφάτ.

Ὁ Le Quien ὡς πρῶτον γνωστὸν ἐπίσκοπον Χαλκηδόνος ἀναφέρει τὸν ***Θεόκριτον***, παραλείπων τοὺς ὑπὸ τοῦ Δωροθέου Τύρου ἀναφερομένους Κρήσκεντα τῆς Κ. Διαθήκης καὶ Τυχικόν. Ἄλλως τε τὸν Κρήσκεντα ὁ Δωρόθεος θεωρεῖ ὡς ἐπίσκοπον τῆς Χαλκηδόνος τῆς Γαλατίας[1]), τὸν δὲ Τυχικὸν τὸ γνωστὸν μηνολόγιον τοῦ Βασιλείου τοῦ Β΄. καὶ ἄλλα Συναξάρια

[1]) Ε. Π. *Migne* τόμ. 92 στ. 1062—1065.

παρουσιάζουν ὡς ἐπίσκοπον Κολοφῶντος. Φρονῶ ὅτι ὀρθῶς ἀποκλείουν τοὺς ἀνωτέρω καὶ οἱ Ἀσσομψιονισταὶ Γάλλοι Pargoire, G. Vailhé καὶ H. Leclerq, ὁ μὲν εἰς τὸν γ' καὶ δ' τόμον ὁ δὲ εἰς τὸν ια' τοῦ περιοδικοῦ «Échos d'Orient,» ὁ δὲ τρίτος εἰς τὸ Λεξικὸν χρ. λειτουργίας τοῦ Gabrol (Τόμ. στ.' 118—124. Αἱ σελίδες τῆς Échos d'Orient III 85—92, 204—209, IV 21—30 καὶ 104—123). Καίτοι δὲ οἱ Γάλλοι [2]) οὗτοι εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν προσώπων τούτων εἶχον καὶ λόγους προκαταλήψεως κατὰ τοῦ Δωροθέου πρώτου ἀναφέροντος καὶ τοὺς ἀρχαίους (Ἀνδρέαν ἀπόστολον κ. ἄ.) ἐπισκόπους τοῦ Βυζαντίου, ὁ ἰσχυρισμὸς ἐν τούτοις ἄλλων ὅτι τὰ δύο ἐκεῖνα πρόσωπα ὑπῆρξαν ἐπίσκοποι Χαλκηδόνος τυγχάνει ὅλως ἀβάσιμος.

Ὁ Le Quien, καθὼς καὶ ὁ Ἀμ. Ἄνθιμος[3]), ἀγνοεῖ τὸν Φιλόθεον. Ἐπίσης παραλείπει καὶ τὸν ὑπ' ἐμοῦ ὡς 13ον σημειούμενον Πέτρον, τὸν ὁποῖον ἀναγράφουν καὶ οἱ προμνησθέντες Ἀσσομψιονισταί. Ὁ Le Quien ἀγνοεῖ καὶ τὸν ὑπ' ἐμοῦ ὡς δεύτερον σημειούμενον ἅγιον Ἀδριανὸν ἢ μᾶλλον Ἀδρίαν, ὡς καὶ τὸν Ἀνδρέαν 17ον ἀναγραφόμενον ἐν τῷ ἐμῷ καταλόγῳ. Διὰ τὴν τοποθέτησιν τοῦ Νικήτα τοῦ Α'. γράφω τὰ δέοντα ἐν τῷ καταλόγῳ. Ἀγνοοῦνται εἰσέτι ὑπὸ τοῦ Le Quien οἱ 27ος Δαμιανὸς καὶ 28ος Μιχαὴλ τοῦ καταλόγου μου καὶ ὁ 37ος τοῦ καταλόγου μου Ἰωάννης ἐπὶ πατριάρχου Γεωργίου τοῦ Ξιφιλίνου ἀκμάσας, καθὼς καὶ ὁ 39ος Συμεὼν ὁ τοῦ ἐμοῦ καταλόγου. Ὁ ὑπὸ τοῦ ἰδίου Γάλλου συγγραφέως ὡς 32ος ἀναγραφόμενος ἐπὶ Ἀθανασίου πατριάρχου ἄγνωστος εἶναι ὁ ὑπ' ἐμοῦ ὡς 39ος σημειούμενος Θεόδουλος, πρόεδρος Μαρωνείας. Ἐπίσης ὁ τοῦ καταλόγου μου 27ος ***Στέφανος***, ἀνακύψας, ὡς γνωστὸν εἰς φῶς, ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τῆς ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ, εἶναι μέχρι τοῦ νῦν εἰς πάντας ἄγνωστος. Οὐδαμοῦ εἶδον ἀναφερομένους ἐν ἐπισκοπικοῖς καταλόγοις τὸν 31ον Ματθαῖον Κυζίκου τὸν κατ' ἐπίδοσιν λαβόντα τὴν ἐπαρχίαν Χαλκηδόνος, καθὼς καὶ τὸν 41ον Γαβριὴλ. Ὁ Γάλλος συγγραφεὺς δὲν ἀναφέρει καὶ τοὺς 44ον Ἰωσὴφ καὶ 45ον Γαβριήλ.

Ὁ 27 τοῦ Le Quien ἀναφέρεται ἀνωνύμως ὑπὸ τοῦ Σκυλίτση καὶ τοῦ Κεδρηνοῦ μετὰ δύο ἑτέρων μητροπολιτῶν, Ἡρακλείας καὶ Κολωνείας Θεοφίλου. Δυστυχῶς δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Χαλκηδόνος.

---

[2]) Ὁ H. Leclerq σημειώνει 22 ἐπισκόπους μέχρι τοῦ Δαμιανοῦ — ἐνάτου αἰῶνος — συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν δύο τοῦ Δωροθέου Τύρου.

Ὁ G. Vailhé ἀναφέρει τοὺς ἀπὸ τῆς 5ης μέχρι τῆς 10ης ἑκατονταετηρίδος ἐπισκόπους τῆς Χαλκηδόνος, ἤτοι μέχρι τοῦ Δανιὴλ (δεκάτου αἰῶνος) τὸν ὁποῖον ἀναγράφει ὡς 21. Ὁ Pargoire ἐπιγράφει τὴν περὶ τῶν ἐπισκόπων Χαλκηδόνος μελέτην του «Les prémiers évêques de Chalcédoine».

[3]) Ὁ Ἀμ. Ἄνθιμος κατάλογον τῶν ἐπισκόπων Χαλκηδόνος ἐδημοσίευσεν εἰς τὸν «Ἀνατολικὸν Ἀστέρα» Κ/πόλεως, τοῦ ἔτους 1890—1891 τόμ. XXX σ. 148, καὶ ἔτους XX 1881 περίοδ. Β'. ἀρ. 39—51.

Τὸν Χαλκηδόνος Λέοντα ἀναφέρω δὶς ἱερατεύσαντα ἐν Χαλκηδόνι 33ον καὶ 35ον, ἐν ᾧ ὁ Le Quien ὡς ἅπαξ διοικήσαντα τὴν ἐν λόγῳ ἐπαρχίαν ἀναγράφει. Ὁ κατάλογος τοῦ Γάλλου κληρικοῦ ἐμφανίζει τοὺς ἱεράρχας 36ον καὶ 37ον ἀνωνύμους, ἐν ᾧ ἐν τῷ ἐμῷ καταλόγῳ πρόκειται περὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, τοῦ Χαλκηδόνος Δωροθέου.

Ὑπὸ τοῦ Le Quien ἀγνοεῖται ὁ 52ος τοῦ καταλόγου μου Γρηγόριος (82). Δὲν εὑρίσκει ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸν κατάλογον τοῦ Le Quien καὶ τοὺς 54ον, 55ον, 59ον καὶ 65ον (Νεκτάριον, Παχώμιον, Εὐθύμιον καὶ Κωνστάντιον) τοῦ καταλόγου μου. Ὁ μετὰ προσοχῆς ἀναγινώσκων τοὺς δύο καταλόγους θὰ διαπιστώσῃ ὄχι ὀλίγας διαφορὰς καὶ ὡς πρὸς τὰς χρονολογίας τῆς ἀρχιερατείας τῶν διαφόρων ἱεραρχῶν τῆς Χαλκηδόνος.

Ὁ 46ος τοῦ Le Quien Παρθένιος καθίσταται 66ος ἐν τῷ καταλόγῳ μου, ἤτοι προστίθενται 20 ἔτι ἱεράρχαι.

Ὁ ἀείμνηστος Ἀμασείας, ὡς ἤδη ἀναφέρω, ἠσχολήθη μὲ τὸ ζήτημα τῆς συντάξεως ἐπισκοπικῶν καταλόγων δημοσιεύσας πλείστους ὅσους ἐν τῷ «Ἀνατολικῷ Ἀστέρι» καὶ ἐν τῷ «Νεολόγῳ» Κ/πόλεως. Καθὼς δὲ ἀναφέρω καὶ εἰς τὴν σημ. 3 διὰ τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος τύποις ἐξέδωκε καὶ τὸν ἐπισκοπικὸν κατάλογον τῆς ἐπαρχίας Χαλκηδόνος. Οἱ Γάλλοι Ἀσσομψιονισταὶ τοὺς ὁποίους ἤδη ἐμνημόνευσα πολλάκις κατέκριναν τὸ ἔργον τοῦ Ἀνθίμου ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐπισκοπικοῦ καταλόγου τῆς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος. Τὸ ἔργον τοῦ εἰρημένου ἱεράρχου εἶναι πράγματι ἀτελές. Ὄχι μόνον δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὰς σήμερον γνωστὰς πηγάς, ἀλλ' οὐδὲ τὰς τότε γνωστὰς **ἐπωφελήθη** ἐν τῇ ὁλότητί των, ὡς π. δ. χ. τὸν κλασικὸν ἐπὶ τοιούτων ζητημάτων Le Quien. Ἐκτὸς τούτου δὲν εἶχε τὸν καιρὸν ἴσως ὅπως τὸ πολὺ ὑλικόν, τὸ ὁποῖον εἶχε συλλέξῃ διὰ τὴν σύνταξιν ἐπισκοπικῶν καταλόγων, ἀνακαθάρῃ εἰς τὴν χοάνην τῆς κριτικῆς. Παρὰ ταῦτα ἡ ἐργασία του, δεῖγμα σὺν ἄλλοις ἀκαταπονήτου φιλεργίας, εἶναι χρήσιμος. Τὴν αὐτὴν περίπου κριτικὴν περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἀνθίμου κάμνει καὶ ὁ Leval εἰς τὸ φυλλάδιον τὸ εἰσηγητικὸν περὶ τοῦ ὁποίου ἤδη ἔκαμα λόγον.

Εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἱεραρχῶν διὰ τὴν περίοδον πρὸ τῆς ἁλώσεως ὁ Ἄνθιμος σημειώνει 32 πρόσωπα· ἀφαιρουμένου τοῦ Κρήσκεντος καὶ τοῦ Τυχικοῦ, δι' οὓς λόγους ἀνέπτυξα, καθὼς διαγραφομένων δύο Ἡρακλειανῶν ἐκ τῶν τριῶν τῶν δηλουμένων ὡς ἱεραρχῶν Χαλκηδόνος, ὁμοίως δὲ τὴν αὐτὴν τύχην ὑφισταμένου καὶ τοῦ Ἀπριγγίου, ὡς ἀνήκοντος εἰς πόλιν τῆς Συρίας, ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἀνυπάρκτου Κυρίλλου, ὑπολείπονται 26 μόνον πρόσωπα ἐν τῷ εἰρημένῳ καταλόγῳ διὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος περίοδον. Ἐν τῷ ἐμῷ καταλόγῳ διὰ τὸ ἴδιον χρονικὸν διάστημα σημειώνονται 46 πρόσωπα, ἤτοι 20 περισσότερα. Διαφορὰς θὰ παρατηρήσῃ ὁ ἀναγνώστης ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἱεραρχῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν σειράν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἔτη τῆς ἱερατείας αὐτῶν.

(ἕπεται συνέχεια)

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΖΩΗ

ΕΝ ΤΗ ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΩ βουλῇ τοῦ Παναγάθου Θεοῦ, ὁ Ὁποῖος μόνος ἔχει ἐν τῇ ἐξουσίᾳ Του τοὺς χρόνους καὶ τοὺς καιρούς, ἀένναος ρέει ὁ χρόνος καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο κυλοῦσιν εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς αἰωνιότητος. Ἔρχονται καὶ παρέρχονται αἱ γενεαί· καὶ ἐὰν μέσα εἰς τὴν γενικὴν αὐτὴν παροδικότητα ὑπάρχῃ τι τὸ ὁποῖον μένει, ἀνώτερον τῆς φθορᾶς τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, τοῦτο εἶναι μόνη ἡ ἀρετή, ἡ βίωσις δηλαδὴ τῆς ζωῆς συμφώνως πρὸς τὸ αἰώνιον θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὴ μόνη δίδει ἀξίαν πραγματικὴν εἰς τὰς παροδικὰς ἡμέρας τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Μόνον λοιπὸν ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς ἀρετῆς ἔχει νόημα ἀληθινὸν ἡ ζωὴ ἡμῶν καὶ μόνον ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦτο ἔχομεν, μάλιστα οἱ χριστιανοί, καθῆκον νὰ φιλοσοφῶμεν ἐπὶ τῆς ζωῆς, καὶ εἰς πᾶσαν μὲν ἡμέραν καὶ ὥραν τοῦ βίου ἡμῶν, ἰδίᾳ ὅμως εἰς τοὺς μεγάλους σταθμοὺς τοῦ χρόνου, ὡς εἶναι ἡ ἔναρξις ἑκάστου νέου ἔτους.

Ἐὰν ὑπὸ τοιαύτην προοπτικήν, εἰς μίαν παρομοίαν ἐπίσημον τοῦ χρόνου στιγμήν, τὸ βλέμμα τῆς ψυχῆς πέσῃ ἐταστικὸν ἐπὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ παρελθόντος, ἀναλόγως δὲ ἀντιμετωπίσῃ καὶ τὸ μέλλον, τὸ παρελθὸν θὰ γίνῃ ὁδηγὸς πολύτιμος τοῦ μέλλοντος, ἡ χθὲς θὰ φωτίσῃ τὴν αὔριον, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον θὰ προβάλῃ φωτισμένον ἀπὸ τὸ ἰδικόν του φῶς, καὶ θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βίωσιν τοῦ νέου χρόνου ἐφωδιασμένοι διὰ τῶν ἀπαραιτήτων χριστιανικῶν ἐφοδίων.

* * *

Τὰ ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἷς τῶν νεωτέρων ποιητῶν παρομοιάζει πρὸς μίαν σειρὰν λαμπάδων. Στρέφει πρὸς τὰ ὀπίσω ὁ ἄνθρωπος καὶ βλέπει μὲ θλῖψιν τὰς λαμπάδας αἱ ὁποῖαι εἶνε ἐσβεσμέναι. Εἰκονίζουν αὐταὶ τὰ ἔτη τὰ ὁποῖα ἐζήσαμεν. Στρέφει τώρα τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ἐμπρός. Σειρὰ λαμπάδων αἱ ὁποῖαι καίουν. Ἡ ἐλπὶς ὁμοῦ καὶ τὸ φῶς τῶν λαμπάδων αὐτῶν φωτίζουν τὸ πρόσωπόν του. Εἶναι τὰ ἔτη, τὰ ὁποῖα ἔρχονται.

Φιλοσοφεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐπάνω εἰς τὰς λαμπάδας αἱ ὁποῖαι ἔσβυσαν, ἐπάνω εἰς τὰ ἔτη τῆς ζωῆς, τὰ ὁποῖα ἐπέρασαν. Πόσον γρήγορα παρέρχεται ἡ ζωή! Τόσον μακρὰ σειρὰ λαμπάδων καὶ ἔχει τόσον γρήγορα σκοτισθῇ. Ἀναπολεῖ ὁ γέρων τὸ παρελθόν. Ἡ χιὼν τῆς ζωῆς ἔχει λευκάνῃ τὴν κεφαλήν του καὶ κουρασμένη ἡ σκέψις του τρέχει εἰς τὰ περασμένα. Τῷ φαίνεται ὅτι ὡσὰν χθὲς ἀκόμη εἰσῆλθεν εἰς τὴν ζωὴν καὶ χωρὶς

σχεδὸν νὰ ἀντιληφθῇ πῶς, ἐνηλικιώθη, ἔγινε νέος, ὥριμος ἀνήρ, λευκὸς γέρων. Ὁλόκληρος ζωή, ἡ ὁποία τόσον γρήγορα ἔχει σβύσῃ. Καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτὴν πόσα ὄνειρα ἀπραγματοποίητα, πόσοι πόθοι ἀνεκπλήρωτοι, πόσοι κόποι χαμένοι!

Φιλοσοφεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐπάνω καὶ εἰς τὰς ἀνημμένας λαμπάδας, ἐπάνω εἰς τὰ ἔτη τῆς ζωῆς, τὰ ὁποῖα ἔρχονται. Εἶναι πεπληρωμένα ἀπὸ γοητείαν τὰ ἔτη αὐτά, καθὼς εἶναι πλημμυρισμέναι ἀπὸ λάμψιν αἱ ἀνημμέναι λαμπάδες. Ἀλλ' ἐξ αὐτῶν πόσα ἔχει προσκληρώσῃ εἰς ἡμᾶς ἡ θεία Πρόνοια; Ἐὰν ἀνάμεσα εἰς τὰς ἐσβεσμένας λαμπάδας, ἀνάμεσα εἰς τὰ ἔτη τὰ ὁποῖα παρῆλθον, ἀναγνωρίζωμεν ὅσα ἀνήκουν εἰς ἡμᾶς, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἤμεθα βέβαιοι πόσαι ἐκ τῶν ἀνημμένων λαμπάδων, πόσα ἐκ τῶν ἐπερχομένων ἐτῶν εἶνε ἰδικά μας; Εἶναι ἡ ζωὴ τόσον ἄστατος καὶ εἶναι τὸ τέλος αὐτῆς τόσον ἀπροσδόκητον πολλάκις! Καὶ βλέπομεν γέροντας γονεῖς νὰ θάπτουν τὰ τέκνα των, καὶ βλέπομεν νέους νὰ ἐξαντλοῦν τὸ ποτήριον τῆς ζωῆς πρὶν ἢ προλάβουν σχεδὸν νὰ τὸ δοκιμάσουν. Ἐνώπιον τοῦ ἀνοικτοῦ πεδίου τοῦ μέλλοντος πόσα σχέδια δὲν πλάττει ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου! Καὶ ποσάκις, ἐνῷ εἶνε ἕτοιμος νὰ ἐξορμήσῃ εἰς πολυειδεῖς καὶ πολυμόρφους γηΐνας κατακτήσεις, δὲν ἀκούει ἐξαίφνης τὸ τραγικὸν ἐκεῖνο ἐρώτημα τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου: «Ἄφρον, ταύτῃ τὴν νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, ἃ δὲ ἡτοίμασας τίνι ἔσται;» (Λουκ. ιβ'. 20).

Ὥστε σκοτεινὸν καὶ πεπληρωμένον ἀπὸ ματαιότητα τὸ παρελθόν, ἄδηλον καὶ πλῆρες ἀβεβαιότητος τὸ μέλλον.

Καὶ λοιπὸν αὐτὴ εἶνε ἡ ζωή, ἡ ζωὴ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι θεωροῦμεν ὡς τὸ πολυτιμότερον ὅλων τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν; Ναί, αὐτὴ εἶνε ἡ ζωή, ἐὰν ἀναλύσωμεν αὐτὴν καὶ ὑπολογίσωμεν μόνον μὲ τὰ μέτρα τῆς γῆς: Σταδιοδρομία, τῆς ὁποίας οὐσιαστικὸν γνώρισμα εἶναι ἡ ματαιότης καὶ ἡ ὁποία, κατὰ κόσμον ὁσονδήποτε καὶ ἂν ᾖ μακρὰ ἢ σύντομος, λαμπρὰ ἢ πενιχρά, πάντοτε τερματίζεται εἰς μίαν ἀναπόφευκτον τελευταίαν σκηνήν: ἕνα τάφον καὶ ἐπ' αὐτοῦ μίαν κρυερὰν πλάκα, τὴν πλάκα τῆς λήθης.

Ἀλλ' ἐὰν φιλοσοφήσωμεν ὡς χριστιανοὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς; Τὸ χριστιανικὸν φῶς φωτίζει τὴν ἀνθρωπίνην ζωήν, παραμερίζει τὴν ματαιότητά της, καὶ ἡ ζωὴ λαμβάνει ἄλλο περιεχόμενον. Καθὼς τὸ σῶμα, κατὰ τὴν χριστιανικὴν ἀντίληψιν, παρ' ὅτι εἶναι πρόσκαιρον καὶ φθαρτόν, ἔχει τὴν τιμὴν καὶ ἀξίαν του, διότι χρησιμεύει ὡς περίβλημα ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἐν ἡμῖν ἔχομεν ἀθάνατον καὶ αἰώνιον καὶ τὸ ὁποῖον καλεῖται ψυχή,—ψυχὴ διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος εἶπε τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα: «Τί ὠφελήσει ἄνθρωπον ἐὰν κερδίσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» (Μρκ. η'. 36—37)—, τοιουτοτρόπως

καὶ ἡ ζωὴ τῆς γῆς, ὁσονδήποτε παροδικὴ καὶ ἂν ἦναι, ἔχει τὴν ἱερότητά της, διότι χρησιμεύει ὡς στάδιον προπαρασκευῆς διὰ μίαν ἄλλην ζωήν, τὴν ζωὴν τοῦ οὐρανοῦ, τὴν ὁποίαν κέκληται νὰ ζήσῃ ἡ ἀθάνατος ψυχὴ ἡμῶν. Ἐφ' ὅσον δὲ κατὰ ταῦτα στόχος τῆς χριστιανικῆς ζωῆς εἶνε οὐχὶ ἡ κατάκτησις τῆς γῆς, ἀλλ' ἡ κατάκτησις τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐφ' ὅσον διὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν κατάκτησιν ὡς χρόνος ἐδόθη εἰς ἡμᾶς ἡ ἐπίγειος ζωή, ἡ ζωὴ τῆς γῆς εἶνε πολυτιμότατον ἀγαθόν.

Μένει μόνον νὰ γένηται ἡ κατάλληλος χρῆσις τοῦ ἀγαθοῦ τούτου· καὶ νὰ κλώσωμεν τὰς στιγμὰς τῆς ἐπιγείου ζωῆς μόνον ὑπὸ τὴν προοπτικὴν αὐτὴν τῆς κατακτήσεως τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ τότε;

Εἶναι παροδικὴ ἡ ζωή; Οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει ἡ παροδικότης της ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι ὁ χριστιανὸς δὲν ἔχει πατρίδα τὴν γῆν, ἀλλὰ τὸν οὐρανόν.

Εἶναι πλήρης θλίψεων καὶ δοκιμασιῶν ἡ ζωή; Γνωρίζομεν οἱ χριστιανοὶ ὅτι αἱ θλίψεις καὶ αἱ δοκιμασίαι εἶνε τὸ χωνευτήριον ὅπου καθαίρεται ἡ χριστιανικὴ ψυχή. Ὁ πόνος, ὁ ἀχώριστος οὗτος σύντροφος ἑκάστης ἡλικίας τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, εἶνε τὸ μέγα σχολεῖον τῆς ἠθικῆς τελειώσεως ἡμῶν. Καὶ μένει αἰώνιον ἔμβλημα πάσης χριστιανικῆς καρδίας ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: «Ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰωάν. ιςʹ. 33).

Ἔχει ἡ ζωὴ ὡς ἀναπόφευκτον κατάντημα αὐτῆς τὸν φυσικὸν θάνατον; Ἔχομεν καὶ ἐν τούτῳ οἱ χριστιανοὶ καθαρὰν καὶ ἀκλόνητον τὴν πίστιν ἡμῶν ὅτι ὁ χριστιανικὸς θάνατος διὰ τὴν πιστεύουσαν χριστιανικὴν ψυχὴν δὲν σημαίνει τέλος καὶ ἐκμηδένισιν, ἀλλ' ἀποτελεῖ ἀρχὴν καὶ ἀφετηρίαν τῆς πραγματικῆς ζωῆς, τῆς ζωῆς τοῦ οὐρανοῦ, εἶναι δὲ ἕτοιμος κάθε ἀληθινὸς χριστιανὸς νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν λόγον τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Παύλου: «Ἐμοὶ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος» (Φιλιπ. αʹ. 21).

Τί δὲ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς; Καθὼς αἱ πικρίαι καὶ αἱ ταλαιπωρίαι δὲν ἰσχύουν νὰ πτοήσουν, οὕτω καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου δὲν δύνανται νὰ ὑποδουλώσουν τὴν χριστιανικὴν καρδίαν. Γνωρίζομεν οἱ χριστιανοὶ ὅτι τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς προσκτῶνται δι' ἡμᾶς ἀξίαν οὐσιαστικὴν μόνον ἐφ' ὅσον δι' αὐτῶν παρέχεται ἡ δυνατότης νὰ τελειωθῇ ἡ ψυχὴ ἡμῶν καὶ νὰ ἀποκτήσωμεν διὰ τῶν φθαρτῶν πραγμάτων τῆς γῆς τὸν ἄφθαρτον θησαυρὸν τοῦ οὐρανοῦ. Πῶς δέ; Ἂν δεχθῶμεν τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς ὡς εὐλογίαν Θεοῦ καί, ἐν βαθείᾳ συναισθήσει ὅτι εἴμεθα ἁπλοῖ οἰκονόμοι καὶ διαχειρισταὶ τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ, καταστήσωμεν κοινωνὸν τῆς εὐλογίας ταύτης πᾶσαν δοκιμαζομένην ἀνθρωπίνην ὕπαρξιν, τόσους ἀποκλήρους τῆς ζωῆς, οἱ ὁποῖοι στενάζουν ὑπὸ τὸ πέλμα τῆς ὀδύνης, τόσους ἀδελφοὺς ἡμῶν, τοὺς ὁποίους μαστίζει ἡ πεῖνα καὶ ἡ δυστυχία.

Ἰδοὺ πῶς, ἂν ὑπὸ τὴν χριστιανικὴν ταύτην ἀντίληψιν φιλοσοφήσωμεν ἐπὶ τῆς ζωῆς, ἀποκτᾷ νόημα βαθύτερον ἡ ζωὴ ἡμῶν. Καὶ οὕτως ἑκάστη παρερχομένη ἡμέρα ἀντιπροσωπεύει οὐχὶ μονάδα ἀπολεσθέντος χρόνου, ἀλλὰ πολύτιμον κεφάλαιον ἀποθησαυριζομένης ἀρετῆς, ἥτις, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τραγικόν, «κἂν θάνῃ τις οὐκ ἀπόλλυται» (Εὐριπίδης), κατὰ δὲ τὸν Ἱερὸν Φώτιον[1], «καὶ χρόνου καὶ παθῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου περιγίνεται· εἰ δὲ ἀκριβέστερον ἴδοις, τῷ χρόνῳ καὶ τῷ θανάτῳ μᾶλλον ἀναζῇ καὶ θάλλει».

* * *

Ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει λοιπόν, εὑρισκόμενοι εἰς τὸ μεταίχμιον ἑνὸς ἔτους τὸ ὁποῖον ἀνήκει πλέον εἰς τὴν αἰωνιότητα καὶ ἑνὸς ἄλλου ἔτους τὸ ὁποῖον ἐπὶ χρησταῖς ταῖς ἐλπίσιν ἀνέτειλεν, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἁγίων τούτων σκέψεων ἕκαστος προέλθωμεν μὲν εἰς προσεκτικὴν ἀναπόλησιν τῶν ἡμερῶν τοῦ λήξαντος χρόνου, εἰσέλθωμεν δὲ εἰς τὴν βίωσιν τοῦ ἐπ' αἰσίοις ἀνατείλαντος ἐνιαυτοῦ.

Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος εἰς μίαν ὁμιλίαν του[2]) λέγει «Ὁ Θεὸς τῶν ἡμερῶν τῆς ζωῆς τῆς ἡμετέρας ἀπαιτήσει λόγον ἡμᾶς, πῶς ἑκάστην ἡμέραν ἐδαπανήσαμεν». Θερμή, ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει, κατευθυνθήτω πρὸς τὸν Πανάγαθον ἡ προσευχὴ ἡμῶν: Ὅπως ἀξιώσῃ πάντας νὰ ζήσωμεν τὰς ἡμέρας τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ καὶ συνόλης τῆς ἐπιγείου ἡμῶν ζωῆς ἀξίως τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν κλήσεως, ὡς οὐρανοπολῖται, ἵνα παραστῶμεν εὐπρόσωποι καὶ ἔχωμεν καλὴν ἀπολογίαν ἐνώπιον τοῦ οὐρανίου Θρόνου τῆς Μεγαλωσύνης Αὐτοῦ.

† Ο ΠΕΡΓΑΜΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

---

[1]) Ἰ. Φωτίου Ἐπιστ. ΜΒ' Θεοδώρῳ Σπαθαροκανδιδάτῳ. Migne Ἑλλ. Πατρολ. Τόμ. 102 στ. 956.

[2]) Ὁμιλία «Πρὸς τοὺς καταλείψαντας τὴν ἐκκλησίαν καὶ αὐτομολήσαντας πρὸς τὰς ἱπποδρομίας καὶ τὰ θέατρα». Migne Ἑλλ. Πατρολ. Τόμ. 56 στ. 265.

(†) Π. ΚΟΜΝΗΝΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ Δεκεμβρίου 1941)

11. Εἰπὼν ἀνωτέρω ὁ Ἀπόστολος ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ πιστῷ, ἄλλαις λέξεσι τοῦ Παντοδυνάμου Πνεύματος, γεννᾷ διὰ τὴν ψυχὴν τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀναγέννησιν, ἔρχεται τώρα διὰ τοῦ παρόντος στίχου νὰ βεβαιώσῃ τοὺς ἀναγνώστας του ὅτι ἡ παρουσία αὕτη τοῦ Χριστοῦ δὲν θὰ εἶναι ἄνευ ἀποτελέσματος καὶ διὰ τὸ σῶμα. ***Εἰ δὲ τὸ πνεῦμα*** κλπ.: ἐὰν δὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ Πατρός, τὸ ὁποῖον ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦν κατοικεῖ ἐν ὑμῖν, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ Πνεῦμα θὰ ἀναστήσῃ καὶ τὰ νεκρὰ σώματα ὑμῶν. ***Διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ Πνεύματος***: ὑπάρχει καὶ ἡ γραφή, ἥτις καὶ προτιμᾶται κριτικῶς: διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα. Διὰ τῆς γραφῆς ταύτης σημειοῦται ἡ αἰτία τῆς ἀναστάσεως: ἐπειδὴ ἐνοικεῖ τὸ πνεῦμα, ἐνῷ διὰ τῆς γραφῆς: διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος κλπ., τονίζεται μᾶλλον ἡ προσωπικὴ ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος.

12—13. Οἱ στίχοι οὗτοι δίδουσι τὸ συμπέρασμα καὶ τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου στ΄. λεχθέντων. Ἐφιστᾷ δὲ ὁ Ἀπ. τὴν προσοχὴν τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ τῶν ὑποχρεώσεων αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν ἰδιότητος ὡς τέκνων τοῦ Θεοῦ.

12. ***Ἄρα οὖν***: Ἀφοῦ λοιπόν, λέγει, ἀπηλλάγημεν ἀπὸ τὴν σάρκα καὶ ἀπὸ τὸν νόμον καὶ ἀφοῦ κατοικεῖ ἐν ἡμῖν τὸ πνεῦμα, προοριζόμεθα δὲ διὰ τὴν αἰώνιον ζωήν, δὲν ἔχομεν καμμίαν ὑποχρέωσιν πρὸς τὴν σάρκα, νὰ ζῶμεν δηλ. κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῆς. Ἡ πρότασις θὰ ἔπρεπε νὰ συμπληρωθῇ: ἀλλὰ πρὸς τὸ Πνεῦμα. Περὶ τούτου ὅμως θὰ ὁμιλήσῃ κατωτέρω.

13. Ὁ λόγος δὲ διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ὀφείλουν νὰ ζῶσι κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς εἶναι ὁ κίνδυνος νὰ στερηθῶσι τῆς μακαρίας ζωῆς καὶ νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὸν αἰώνιον θάνατον. ***Μέλλετε ἀποθνήσκειν***: Θὰ ἔχετε ὡς ἀποτέλεσμα τὸν αἰώνιον θάνατον. ***Εἰ δὲ πνεύματι***: ἐνῷ τοὐναντίον ἐὰν τὰς ***πράξεις***: τὰς κακὰς πράξεις, ***τοῦ σώματος***: αἱ ὁποῖαι ὑπαγορεύονται ἀπὸ τὸ σῶμα, ***θανατοῦτε***: καταπνίγετε, ***πνεύματι***: διὰ τοῦ πνεύματος, ***ζήσεσθε***: καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θὰ κληρονομήσητε τὴν αἰώνιον

ζωήν. ***Πνεύματι***: δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου, διατελοῦντος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

14. Ἀσφαλεστάτη ἀπόδειξις, ὅτι οἱ ἀναγνῶσται τοῦ Ἀπ. συμμορφούμενοι, οὐχὶ πρὸς τὰς κλίσεις καὶ ἐπιθυμίας τοῦ σώματος, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὁδηγίας τοῦ ἐν αὐτοῖς ἁγ. Πνεύματος καὶ Αὐτὸ ἔχοντες βοηθὸν εἰς τὰς πράξεις αὐτῶν θὰ ἀπολαύσωσι τὴν αἰώνιον ζωήν, Διότι, λέγει ὁ Ἀπ., ὅσοι δέχονται καὶ ὑποβάλλουν ἑαυτοὺς εἰς τὴν χειραγωγίαν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, οὗτοι εἶνε ***υἱοὶ Θεοῦ***, τίθενται δηλ. εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν σχέσιν πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται ὁ Υἱὸς πρὸς τὸν Πατέρα. Φανερὸν δὲ ὅτι μία τοιαύτη σχέσις καὶ κοινωνία πρὸς τὸν Θεόν, τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς, καθιστᾷ αὐτοὺς μετόχους αὐτῆς καὶ εξασφαλίζει εἰς αὐτοὺς τὴν αἰώνιον ζωήν.

15. Ἀπόδειξις ὅτι οἱ ἀναγνῶσται τοῦ Ἀπ. ὡς χριστιανοὶ εἶνε υἱοὶ Θεοῦ καὶ ὅτι ὡς τοιοῦτοι εὑρίσκονται ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν τοῦ ἐν αὐτοῖς ἁγ. Πνεύματος, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχουν παρὰ νὰ χρησιμοποιήσουν, ὅπως μὴ ἀποστερήσουν ἑαυτοὺς ἑκουσίως τῶν πλεονεκτημάτων τῆς αἰωνιότητος, περὶ τῆς ὁποίας ὁ λόγος, ὅπως δηλ. ἀπολαύσουν τὴν αἰώνιον ζωήν. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ βάπτισμά σας ἐλάβετε, λέγει πρὸς τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ ὁ Ἀπ., δὲν ἐμβάλλει εἰς τὴν ψυχήν σας αἰσθήματα δουλικά, ὥστε νὰ κατέχεσθε ὑπὸ αἰσθήματος φόβου πρὸς τὸν Θεόν, ὁποῖον φόβον ᾐσθάνεσθε ὅσοι ἐξ ἡμῶν πρὶν ἢ πιστεύσετε εὑρίσκεσθε ὑπὸ τὸν Μ. Νόμον. Τὸ Πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἐλάβετε εἶνε Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ ὑμᾶς υἱοὺς Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἐν συναισθήσει τῆς υἱότητος ταύτης σεῖς καὶ ἐγώ, ὅλοι οἱ χριστιανοί, ἀναφωνοῦμεν πρὸ τὸν Θεὸν ***Ἀββᾶ, πάτερ***. Οἱ Χριστιανοὶ κατὰ τὸν Ἀπ. δὲν θὰ εἶχον τὸ θάρρος εἰς τὰς κοινὰς προσευχὰς αὐτῶν νὰ ὀνομάσουν τὸν Θεὸν Πατέρα, ἂν δὲν εἶχον βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς υἱϊκῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς Αὐτόν. Διατὶ εἰς τὴν Ἀραμαϊκὴν (τὸ ἰδίωμα τῆς Ἑβραϊκῆς, τὸ ὁποῖον ὡμίλουν οἱ σύγχρονοι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων Ἰουδαῖοι) ὀνομασίαν ***Ἀββᾶ*** προσέθηκεν ὁ Ἀπ. καὶ τὴν συνώνυμον Ἑλληνικὴν ***πατὴρ*** (βλπ. καὶ ἐν Γαλ. Δ.' 6) δὲν εἶνε εὔκολον νὰ ἐξακριβώσωμεν. Ὑποθέτουν ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς ἐπιμένων εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς Πατρότητος τοῦ Θεοῦ καὶ τονίζων αὐτὴν ἀκουσίως ἐπανέλαβεν ἅπαξ καὶ δὶς τὴν λέξιν καὶ εἰς τὰς δύο συνήθεις εἰς Αὐτὸν γλώσσας, τὴν Ἀραμαϊκὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἢ ὅτι τὸ ***Πατὴρ*** ἀποτελεῖ ἐπεξήγησιν, προστεθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, προσευχομένου καὶ αὐτοῦ, ὡς καὶ τῶν πρώτων ἐξ Ἰουδαίων χριστιανῶν, Ἀραμαϊστὶ κυρίως, κτλ.

16. Εἷς ἐπὶ πλέον λόγος πείθων ἡμᾶς, ὅτι ὡς χριστιανοὶ εἴμεθα τέκνα Θεοῦ, καὶ ὅτι ὡς τοιοῦτοι θὰ ἀπολαύσωμεν τὴν αἰώνιον ζωὴν (πρβλ. στίχ. 11, 13). Ὁ λόγος οὗτος εἶνε ὅτι ὁ χριστιανὸς ἐκτὸς τῆς φωνῆς τῆς

ἰδίας ἑαυτοῦ χριστιανικῆς συνειδήσεως διακρίνει ἐν ἑαυτῷ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς, καὶ ἄλλην τινὰ φωνήν, ἥτις εἶνε ἡ φωνὴ τοῦ κατοικοῦντος ἐν αὐτῷ ἁγ. Πνεύματος, τὸ ὁποῖον καταθέτει τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἡ συνείδησις τοῦ Χριστιανοῦ, ὅτι δηλ. οὗτος εἶνε τέκνον Θεοῦ. Κατὰ ταῦτα ὁ 'Απ. τὰ διδόμενα τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως διακρίνει εἰς τὰ καθαρῶς ἀνθρώπινα καίτοι οὐχὶ ἄνευ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἐν τῷ χριστιανῷ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ ***(τὸ πνεῦμα ἡμῶν)***, καὶ εἰς τὰ κατ' εἰσήγησιν τοῦ ἁγ. Πνεύματος ***(αὐτὸ τὸ Πνεῦμα)***.

17. Ὁ 'Απ. ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἀμέσως ἀνωτέρω διετύπωσεν, ὅτι δηλ. οἱ χριστιανοὶ ὡς υἱοὶ τοῦ Θεοῦ θὰ ἀπολαύσωσι τὴν αἰώνιον ζωήν, ἤ, ὡς ἐκφράζεται ἐδῶ, θὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ θὰ γίνωσι συγκληρονόμοι μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ζῇ ἤδη ἐν Οὐρανοῖς τὴν ζωὴν ταύτην. Προσθέτει δὲ καὶ ἄλλον λόγον, ὅστις ἔπρεπε νὰ πείσῃ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ, ὅτι πράγματι θὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν μακαρίαν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ. Ὁ λόγος οὗτος ἦσαν οἱ διωγμοὶ καὶ αἱ ταλαιπωρίαι, τὰς ὁποίας ὑφίσταντο οὗτοι ὡς χριστιανοί, καὶ αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τρόπον τινὰ συνέχειάν τῆς ἐκδηλωθείσης παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἐχθρότητος κατὰ τοῦ Χριστοῦ. «Εἰ γὰρ ἐν τοῖς λυπηροῖς, φησίν, ἐκοινωνήσαμεν αὐτῷ (τῷ Χριστῷ), πολλῷ μᾶλλον ἐν τοῖς χρηστοῖς (= εἰς τὰ ἀγαθὰ) τοῦτο ἔσται. Ὁ γὰρ τοὺς οὐδὲν κατορθωκότας τοσούτοις δωρησάμενος ἀγαθοῖς, ὅταν ἴδῃ καὶ πονήσαντας καὶ τοσαῦτα παθόντας, πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἀμείψεται». Χρυσ.

18. Τὰ παθήματα γεννῶσι συνήθως εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἰδέαν, ὅτι αὐτὸς δὲν εἶνε ἀντικείμενον ἀγάπης ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Συμφώνως πρὸς τὴν κοινὴν ταύτην ἰδέαν τὸ ἐπιχείρημα τοῦ 'Απ. ὅτι τὰ δεινὰ τῶν χριστιανῶν ἦσαν ἐχέγγυον τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, εἶχεν ἀνάγκην αἰτιολογίας καὶ ἐπεξηγήσεως. Τὰ ὅσα ὑφίσταντο οἱ χριστιανοὶ ὡς χριστιανοί, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωποι ἐν γένει, λέγει ὁ 'Απ., ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ αὐτῶν δὲν ἀνταπεκρίνοντο ***(οὐκ ἄξια)***, ἦσαν πολὺ μικρότερα δηλ. τῆς δόξης, ἥτις ἐπεφυλάσσετο εἰς αὐτοὺς ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. «Νικᾷ ταῖς ἀνταποδόσεσι τοὺς πόνους ὁ Θεός». «Πρὸς τὴν μέλλουσαν ἀποκαλυφθῆναι, ὡς νῦν οὖσαν κρυπτομένην δέ». Χρυσ.

(ἕπεται συνέχεια).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Ἐπέτειος Πατριαρχικῆς Ἐκλογῆς.

Τῇ 18ῃ τοῦ μηνός, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ὀκταετίας ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀναρρήσεως τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βενιαμὶν τοῦ Α.΄ εἰς τὸν Ἁγιώτατον Οἰκουμενικὸν Θρόνον, αὐθόρμητος καὶ ζωηρὰ ἐξεδηλώθη ἡ πρὸς τὸ σεπτὸν Αὐτοῦ πρόσωπον στοργὴ καὶ ἀφοσίωσις τοῦ εὐαγοῦς κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ.

Τὴν πρωΐαν παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι προσῆλθεν ἐν σώματι ἡ σεβασμία Ἱεραρχία καὶ ὑπέβαλε τὰς συγχαρητηρίους αὐτῆς προσρήσεις καὶ εὐχάς, προσφωνήσαντος τοῦ Α.΄ τῇ τάξει σεβ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου. Ἀκολούθως ὑπέβαλε τὰ εὐλαβῆ σεβάσματα αὐτῆς ἡ Πατριαρχικὴ Αὐλή, ἡγουμένου καὶ προσφωνοῦντος ἀπὸ μέρους αὐτῆς τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου, ἡ Π. Κ. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή, οἱ Ὀφφικιάλοι τῆς Ἐκκλησίας, τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τῶν Πατριαρχείων, ὁ ἱ Κλῆρος καὶ αἱ Ἐφοροεπιτροπαὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ πλεῖστοι ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τῆς Ὁμογενείας.

Ἡ Α.΄ τοῦ Ἔτους ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

Ἐπὶ τῇ Α.΄ τοῦ Ἔτους, κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν καὶ τὴν θείαν Λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου καὶ τῆς μνήμης τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, συγχοροστατοῦντας ἔχουσα ἐν μὲν τῷ Ἑσπερινῷ τοὺς σεβασμ. Μητροπολίτας: Χαλκηδόνος, Δέρκων, Προύσης, Πριγκηποννήσων, Ἴμβρου καὶ Τενέδου, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως, Λαοδικείας καὶ Φιλαδελφείας καὶ τοὺς πανιερ. Μητροπολίτας Προικοννήσου, Κυδωνιῶν, Γάνου καὶ Χώρας, Περγάμου καὶ Χαλδίας, ἐν δὲ τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ, τελεσθείσῃ κατὰ τὴν τάξιν, ὡς καὶ ὁ Ἑσπερινός, ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου μετὰ τοῦ Δευτερεύοντος τῶν Πατρ. Διακόνων, τοὺς σεβ. Μητροπολίτας: Προύσης, Ἡλιουπόλεως, Ἴμβρου καὶ Τενέδου, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως καὶ Λαοδικείας.

Ἀφ' ἑσπέρας, μετὰ τὸν Ἑσπερινόν, προσελθόντες παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι οἱ ἅγιοι Ἀρχιερεῖς συνεχάρησαν καὶ ηὐχήθησαν Αὐτῇ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου Ἔτους, μεθ' ὃ ὑπέβαλον τὰ εὐλαβῆ σεβάσματα αὐτῶν οἱ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ὑπάλληλοι τῶν Πατριαρχείων προσελθόντες ἐν σώματι ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου, προσφωνήσαντος τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀπὸ μέρους τῆς Αὐλῆς.

Αὐθημερὸν δὲ μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι προσῆλθον οἱ συγχοροστατήσαντες ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, οἱ Ὀφφικιάλοι τῆς Ἐκκλησίας, τὰ μέλη τοῦ Ἐντίμου Νομικοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων καὶ οἱ λοιποὶ ἐκκλησιασθέντες ἔγκριτοι ὁμογενεῖς καὶ ὑπέβαλον τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς αὐτῶν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, προσφωνήσαντος τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Προύσης.

Ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Ἐπὶ τῇ Ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (30 τοῦ μ.), Ἑορτῇ τῶν Γραμμάτων, ἐγένετο ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἡ εἰθισμένη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Χοροστασία, τελεσθέντος καὶ τοῦ

καθιερωμένου μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν ἀειμνήστων ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν, σχολαρχῶν, καθηγητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος συνεχοροστάτησαν οἱ σεβ. Μητροπολῖται: Προύσης, Σάρδεων, Ἡλιουπόλεως, Ἴμβρου καὶ Τενέδου, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως καὶ Λαοδικείας.

Τὸν θεῖον Λόγον ἐξεφώνησεν ὁ πανοσιολ. Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιμ. κ. Μάξιμος. Παρέστησαν ὁ ἐντιμολ. Μ. Λογοθέτης κ. Κυριακὸς Γκιώκας καὶ οἱ λοιποὶ Ὀφφικιάλοι τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας τῆς Μ. Σχολῆς καὶ ἄλλων Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, Καθηγηταὶ καὶ πλεῖστοι ἐκ τοῦ κόσμου ἐν γένει τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων.

Πατριαρχικὸν Παρεκκλήσιον.

Τῇ παραμονῇ τῶν Θεοφανείων ἡ Α. Θ. Παναγιότης ηὐλόγησεν ἐν τῷ Ἰδιαιτέρῳ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου τὸν Μ. Ἁγιασμόν, τῆς Ἀκολουθίας τῶν Μ. Ὡρῶν καὶ τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ ἀναγνωσθείσης ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου.

Πατριαρχικὸς Ναός.

— Κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Μ. Ωρῶν καὶ τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ τῶν Θεοφανείων (5 τοῦ μ.) ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐχοροστάτησεν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος.

— Ἡ Α. Σεβασμιότης ἐχοροστάτησεν ἐν αὐτῷ καὶ τῇ Κυριακῇ 16ῃ τοῦ μηνὸς κηρύξασα καὶ τὸν θεῖον λόγον.

— Τῇ Κυριακῇ, 23ῃ τοῦ μ., ἐχοροστάτησεν ὁ πανιερ. Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ἀδαμάντιος.

— Τῇ Ἑορτῇ τῶν Θεοφανείων ἐλειτούργησε, τελέσας καὶ τὸν Μ. Ἁγιασμόν, καὶ τῇ Κυριακῇ 2ᾳ τοῦ μ. καὶ τῇ 7ῃ τοῦ μ., ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἐχοροστάτησεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Μάξιμος.

— Τῇ 27ῃ τοῦ μ. ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἀρχιεπισκόπου Κ/πόλεως, ἐχοροστάτησεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος, τῆς ἱ. Εἰκόνος τοῦ Ἁγίου, κατὰ τὴν τάξιν, τοποθετηθείσης ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ.

Πατριαρχικαὶ Εὐχαὶ—Ἀντεπισκέψεις.

— Τῇ 6ῃ τοῦ μ. ἐπὶ τῇ Ἑορτῇ τῆς θείας Ἐπιφανείας παρ' Ἀρμενίοις, ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπεσκέφθη καὶ συνεχάρη τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην τῶν Ἀρμενίων κ. Μεσρώπ, ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Μάξιμος μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τουρκικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων κ. Εὐθ. Μαυρίδου.

— Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῷ Νέῳ Ἔτει ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀντεπεσκέφθη τοὺς σεβ. Μητροπολίτας καὶ τοὺς συγχαρέντας τῇ Α. Θ. Παναγιότητι Γενικοὺς ἐνταῦθα Προξένους, τὸν ἐντιμολ. Μ. Λογοθέτην, καὶ τὰ ἔντ. μέλη τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Μάξιμος.

Ἐπισκέψεις.

— Κατὰ τὸν παρόντα μῆνα προσῆλθον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἐγένοντο δεκτοὶ παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι:

Τῇ 2ᾳ τοῦ μ. ὁ τέως Ναυτικὸς ἐνταῦθα Ἀκόλουθος τῆς Ἑλλάδος κ. Γ Ροζάκης μετὰ τῆς εὐγεν. συζύγου αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ ἐντεῦθεν ἀναχωρήσει αὐτῶν.

Τῇ 4ῃ τοῦ μ. ὁ ἐνταῦθα Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ρουμανίας ἐντιμ. κ. Π. Νέγκουλέσκου.

Τὰς αὐτῶν Ἐντιμότητας ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀντεπεσκέφθη ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος.

— Τῇ 6ῃ τοῦ μ. προσῆλθεν εἰς τὰ Π/χεῖα ἵνα ὑποβάλῃ τὰ σέβη αὐτοῦ ὁ ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου τῶν Συροχαλδαίων πανοσιολ. κ. Γαβριὴλ Ὀγιουτσοῦ, ὃν ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀντεπεσκέφθη ὁ πανοσιολ. Δευτερεύων τῶν Πατρ. Διακόνων κ. Ἰσίδωρος.

Ὀφφίκια.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπιβραβεύουσα τὴν ζηλωτὴν διακονίαν τῶν ἐκ τῶν κληρικῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς πανοσ. Συγκέλλου κ. Σωκράτους Παπανικολάου, Ἱερατικῶς Προϊσταμένου Παναγίας Παλαιοῦ Μπάνιου, καὶ ἱερομ. Δημητρίου Παπαδοπούλου, ἐφημερίου ἁγίων Ἀποστόλων Φερίκιοϊ, τὸν μὲν πρῶτον προήγαγεν εἰς τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς, εἰς δὲ τὸν δεύτερον ἀπένειμε τὸ ὀφφίκιον τοῦ Συγκέλλου τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἡ εἰς τὰ ὀφφίκια ταῦτα χειροθεσία τῶν διαληφθέντων ἐγένετο, ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὑπὸ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Σάρδεων κ. Γερμανοῦ, κατὰ τὰς τελεσθείσας ὑπὸ τῆς Α. Σεβασμιότητος χοροστασίας ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τῇ 9ῃ τοῦ μ. καὶ ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τῆς Παναγίας τῇ 16ῃ τοῦ μ.

Χειροτονία Διακόνου.

Ἐπὶ σχετικῇ ἐκθέσει τῆς Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς, ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἡ εἰς διάκονον χειροτονία τοῦ Λεοντίου Βασιλείου Ρογκατσώφ, μέλλοντος ἵνα ἀναλάβῃ καθήκοντα διακόνου ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τοῦ ἐν Γαλατᾷ Ρωσσικοῦ Ἁγιορειτικοῦ Μετοχίου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου.

Τὴν χειροτονίαν τοῦ εἰρημένου ἐτέλεσεν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανός, λειτουργήσας ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τοῦ Μετοχίου τῇ Κυριακῇ, 2 Ἰανουαρίου.

Μνημόσυνα.

— Τῷ Σαββάτῳ, 15ῃ τοῦ μ., ἐτελέσθη ἐν τῷ ἱ. Ναῷ Παναγίας Μουχλίου, ἱερουργοῦντος τοῦ πανιερ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἀδαμαντίου, τὸ τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Γεωργιάδου, πατρὸς τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Λαοδικείας κ. Δωροθέου. Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη ὁ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Μελέτιος.

— Αὐθημερόν, ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος Σταυροδρομίου ἐτελέσθη τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τῆς ἀειμνήστου Μαρίας Δημητρίου ἱερέως Ἀθανασιάδου, μητρὸς τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Σάρδεων κ. Γερμανοῦ. Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη ὁ πανοσιολ. Δευτερεύων τῶν Πατρ. Διακόνων κ. Ἰσίδωρος.

Πατριαρχικὴ Ἀντιπροσώπευσις.

Ἀποβιώσαντος, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνός, τοῦ Ἀρχιρραβίνου τῶν ἐνταῦθα Ἐσκεναζῆ Ἰουδαίων σοφολογιωτάτου δρος David Marcus, ἐν τῇ κηδείᾳ αὐτοῦ, γενομένῃ τῇ 3ῃ τοῦ μηνὸς ἐν τῇ ἐν Γαλατᾷ Συναγωγῇ, παρέστη ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Μελέτιος μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τουρκικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων κ. Εὐθ. Μαυρίδου.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Συνοδικαὶ συνεδρίαι.

Ἐπὶ τῇ μετὰ τὰς διακοπὰς τῶν ἑορτῶν τοῦ Δωδεκαημέρου ἐπαναλήψει τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν προσαγορεύσει ηὐχήθη τοῖς σεβ. ἁγίοις Συνοδικοῖς τὰ εἰκότα, ἀπὸ μέρους δ᾿ αὐτῶν ἀντεφώνησε καταλλήλως ὁ Α.' τῇ τάξει σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Μάξιμος.

Ἑόρτιοι Χαιρετισμοί.

Ἐπὶ ταῖς διαγενομέναις ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῷ νέῳ Ἔτει ἐλήφθησαν συγχαρητήρια τηλεγραφήματα καὶ γράμματα τῶν Μακαριωτάτων Πατριαρχῶν, τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Κύπρου καὶ τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου, εἰς ἃ ἐγένοντο αἱ προσήκουσαι ἀπαντήσεις.

Ὡσαύτως ἑόρτιοι χαιρετισμοὶ ἀντηλλάγησαν διὰ γραμμάτων μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν φίλων Ἐκκλησιῶν Ἀγγλικανικῆς καὶ Παλαιοκαθολικῆς ἐν Ἑλβετίᾳ.

Ἱερὰ Μητρόπολις Θυατείρων.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἴκοσι καὶ ἑνὸς ἐτῶν ποιμαντικῆς δράσεως τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ, διωργανώθη, ἀπὸ μέρους τῶν ἐν Μ. Βρεττανίᾳ Ὀρθοδόξων Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων, ἐν Λονδίνῳ, τῇ 4ῃ Δεκεμβρίου τοῦ λήξαντος ἔτους, ἑορτή, καθ' ἣν προσεφέρθη εἰς τὸν ἑορτάζοντα σοφὸν καὶ διαπρεπῆ ἱεράρχην, ὡς εὐλαβὲς τεκμήριον σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης, ἡ προσωπογραφία αὐτοῦ, ἔργον τοῦ διασήμου καλλιτέχνου Τζαΐμς Γκάνν, μετὰ προσφωνήσεως ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν Κοινοτήτων. Κατὰ τὴν τελετὴν παρῆσαν πολλοὶ ἐπίσημοι, ἐν οἷς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Λόρδος Λάγκ τοῦ Λάμπεθ καὶ οἱ ἐπίσκοποι Λονδίνου καὶ Γιβραλτάρ, οἵτινες καὶ διὰ λόγων βαρυσημάντων ἐξῆραν τὴν σπουδαιότητα τῆς ἱδρύσεως τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Θυατείρων ἐν Μ. Βρεττανίᾳ, τονίσαντες τὰς ἐνεργείας τοῦ ἑορτάζοντος πρὸς σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας καθόλου μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῇ Α. Σεβασμιότητι.

Μητροπολίτης Σάρδεων.

Ἀσθενήσας κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος μηνὸς Νοεμβρίου παρέμεινεν ἐπὶ ἕνα καὶ ἥμισυν περίπου μῆνα κλινήρης ὁ σεβ. Μητροπολίτης Σάρδεων κ. Γερμανός.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης κατ' ἐπανάληψιν διηρώτησε διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Μαξίμου τὰ τῆς ὑγείας τῆς Α. Σεβασμιότητος, ἀπὸ μέρους δὲ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου ἐπεσκέφθη αὐτὴν ὁ πανοσιολ. Ἀρχιγραμματεὺς ἀρχιμ. κ. Μάξιμος.

Ἡ Α. Σεβασμιότης, ἤδη τελείως ἀναρρώσασα, ἐπανέλαβε τὰ συνοδικὰ αὐτῆς καθήκοντα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρωθιερέως Στεφάνου Τσαγκώφ, *Ὁ Ὀρθόδοξος Χριστιανισμὸς καὶ ἡ σύγχρονος αὐτοῦ μορφή.* Σόφια, 1942, σελ. 160.

Ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σόφιας τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1941—1942 (τόμ. 19ος) εἶνε κατακεχωρισμένη, τὴν φορὰν ταύτην βουλγαριστί, ἡ τὸ πρῶτον γερμανιστὶ ἐν ἔτει 1928 ἐκδοθεῖσα μελέτη τοῦ θεολόγου καθηγητοῦ Πρωθ. Στ. Τσαγκὼφ «Ὁ Ὀρθόδοξος Χριστιανισμὸς καὶ ἡ σύγχρονος αὐτοῦ μορφή».

Ἡ ἔκδοσις αὕτη παρουσιάζει τοῦτο τὸ ἰδιαίτερον ὅτι ἐν τέλει, κατόπιν τῶν ἓξ κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα, ἀναγνωσθέντα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ ἀκαδημ.

ἔτους 1927—1928, ἀπετέλουν τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1928 (Εἰσαγωγή-Πίστις-Ἐκκλησία-Θεία Λειτουργία-Εὐσέβεια καὶ Ἀγαθοεργία-Βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ τὰ ἐμπρός), περιλαμβάνει, ἐν παραρτήματι, ἔκθεσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς θεολογικῆς κινήσεως ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα καὶ τέσσαρα ἔτη.

Ἡ μελέτη αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν βιβλίων ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν κατὰ τὰς τελευταίας δύο δεκαετίας διὰ νὰ παράσχωσι, κυρίως εἰς τὸν Δυτικὸν κόσμον, λόγῳ τοῦ παρατηρηθέντος παρ' αὐτῷ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, πληροφορίας περὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ζωῆς ἐν γένει τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, περὶ τῆς ὁποίας οἱ ἐν τῇ Δύσει περιωρισμένην ἐκέκτηντο γνῶσιν, ὡς κατεδείχθη ἐν τοῖς Διεκκλησιαστικοῖς Συνεδρίοις τῶν τελευταίων δεκαετιῶν. Τοιαῦτα βιβλία ὑπὸ ὀρθοδόξων γραφέντα εἶνε καὶ τὸ τοῦ πρωθ. *Σεργίου Μπουλγακὼφ* (L'Orthodoxie, Librairie Felix Alcan, Paris, 1932), τὸ τοῦ καθηγητοῦ *Νικολάου Ἀρσένιεφ* (Ἡ Ὀρθοδοξία, ὁ Καθολικισμὸς καὶ ὁ Προτεσταντισμός, Παρίσιοι 1930, ρωσσιστί) καὶ τὸ τοῦ *Θεοδώρου Ποπέσκου* (Τί ἐστιν Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, Βουκουρέστι, 1941, ρουμανιστί).

Ἀπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κινήσεως παρὰ ταῖς διαφόροις Χριστιανικαῖς Κοινότησι καὶ τοῖς Συνεδρίοις ἤρξατο, πράγματι, συνεπείᾳ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐπικοινωνίας τῶν θεολόγων τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν, ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο καὶ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων τοιούτων, καὶ δὴ οὐ μόνον τῶν Διαμαρτυρομένων καὶ τῶν Παλαιοκαθολικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Δυτικῶν, λίαν φιλίως ἐξεφράσθησαν περὶ αὐτῆς ἐν νεωτέροις συγγράμμασι καὶ μελέταις αὐτῶν. Μεταξὺ τῶν θεολόγων τούτων ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης μελέτης ἀναφέρει ἐκ τῶν Διαμαρτυρομένων τὸν γνωστὸν ἐν Βερολίνῳ καθηγητὴν *Erich Seeberg* (Deutsche Literaturzeitung, 1937, φ. 32ον), τὸν ἐν Μονάχῳ καθηγητὴν *Konrad Finck* (Eine Heilige Kirche, 1937/1938, φ. 2ον σ. 113) καὶ τὸν καθηγητὴν *Friedrich Heiler* ὁ ὁποῖος πλείστας σελίδας (125—417, 545—567) τοῦ ὀγκώδους ἔργου αὐτοῦ Urkirche und Ostkirche (München 1937, Verlag Ernst Bernhardt) ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἐκ τῶν Παλαιοκαθολικῶν τὸν ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Παλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Βέρνης *Ürs Kury* (ἐν Internat. Kirchl. Zeitschrift 1930 σελ. 167 κ. ἑ.), ἐκ δὲ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν τὸν *Josef Caspar* (Bibel und Liturgie 1937, 15 IV), τὸν *Em. Heufelder* (Der Christliche Osten. Geist und Gestalt 1939, Regensburg, σ. 387), τὸν *Otto Karer* (ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 22) καὶ τὸν *Georg Wunderle* (Internat. Kirchl. Zeitschrift 1940, φ. 3-4, σ. 179).

Ἄξιοι ἐπαίνων καὶ εὐχαριστιῶν εἶνε τόσον ὁ πρωθ. Στέφανος Τσαγκὼφ ὅσον καὶ οἱ ἄλλοι συγγραφεῖς, οἵτινες διὰ τῶν ὡραίων καὶ περιεκτικῶν συγγραμμάτων αὐτῶν παρέσχον σαφεῖς ἅμα καὶ ἀκριβεῖς περὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ζωῆς τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας πληροφορίας πρὸς τοὺς ἐν τῇ Δύσει, καθοδηγοῦντες οὕτω καὶ διευκολύνοντες τὸ ἔργον τῶν Διεκκλησιαστικῶν Συνεδρίων, παρ' ὧν οὐκ ὀλίγα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναμένωνται ὑπὲρ τῆς ἀμοιβαίας κατανοήσεως τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν καὶ τῆς προσεγγίσεως αὐτῶν, εἰ μὴ παρημπόδιζε τὴν τακτικὴν καὶ ἐφ' ἑξῆς σύγκλησιν αὐτῶν ὁ ἐκραγεὶς καὶ συνεχιζόμενος νέος παγκόσμιος πόλεμος.

ΕΜΜ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ